

ŠVIETIMO NAUJIENOS

INFORMACINIS LEIDINYS

SPALIS

2015'9/353

Pirmoji lietuvių gimnazija anksčiau ir dabar

10

Apie tai rašo mokytojas Rytis Komičius

Tarptautinę mokytojų dieną pagerbta Meilės Lukšienės premijos laureatė

Renatos Česnavičienės nuotr.

Šokio teatro scenoje švietimo ir mokslo ministrė Audronė Pitrėnienė, Kristina Stankutė-Matė ir Seimo Pirmininkė Loreta Graužinienė. Klaipėdos Vītės pagrindinės mokyklos socialinę pedagogę K. Stankutę-Matę kalbinsime lapkričio numeryje

■ Paroda „Mokykla 2015“
įgauna pagreitį!..... 3

Profesinis mokymas

Profesija – kelias į
visavertį gyvenimą..... 6

„Profesinio ugdymo programų, pritaikytų mokinių, baigusių individualizuotą pagrindinio ugdymo programą, poreikiams, labai trūksta.“

■ Geranoriškoje
bendruomenėje
mokslo nepailgsta..... 8

„Mokymo programoje viskas turi nuolat kartotis, nes jie sunkiau atsimena ir įsigilina.“ G. Zuokienė

■ Pirmoji lietuvių gimnazija
anksčiau ir dabar..... 10

„Pirmoji lietuvių gimnazija gimė, augo, kovojo, ieškojo, brendo ir niekada neparado savo orumo ir tapatumo.“ R. Komičius

■ **Mykolo Kleopo Oginskio metams**
Prisijaukinta praeitis..... 14

■ Stažuotės Izraelyje
aspektai..... 18

■ Holokausto dienos
minėjimas..... 19

■ Į pagalbą mokytojui..... 20

Įžvalgos

Švietimo ir mokslo ministrė Audronė Pitrėnienė
apie aukštąjį mokslą..... 4

Atviros Lietuvos fondai – 25

„Esamą realybę – suvokti kaip uždavinį“..... 12
ALF švietimo programų palikimas..... 13
Reikėtų vienijančio idėjinio centro..... 13

„Trečiasis su ALF veikla susijęs terminas – „tvarumas“. Kiek tvarumo problema aktuali švietimo sistemoje, mus privertė suprasti ir nacionalinės švietimo reformos patirtis...“ R. Želvyš

Jono Gvilbižio nuotr.

■ Išlikti pasaulio piliečiu ir lietuviu..... 16

„Norvegijoje vaikai auga gerai prižiūrimi ir laisvi, jie turi ne tik teises, bet ir pareigas.“ L. Skiudulė

Almos Vijeikytės nuotr.

Paroda „Mokykla 2015“ įgauna pagreitį!

PARODA
MOKYKLA
BE SIENŲ

Šiais laikais mokiniai neretai būna įsitikinę, jog mokytis yra sunku ir neįdomu. Lapkričio 6–7 dienomis Švietimo ir mokslo ministerijos kartu su Ugdymo plėtotos centru ir Lietuvos parodų ir kongresų centru „Litexpo“ organizuojamoje švietimo parodoje „Mokykla 2015“ tokie stereotipai bus griunami. Taip pat atskleisime, kokia garbinga ir įdomi yra mokytojo profesija, kokie puikūs, atsidavę ir užsidegę gali būti pedagogai. Tai pagrindinis metų renginys, skirtas visai Lietuvos švietime dalyvaujantiems ir jį kuriantiems bendruomenėms. Čia susitinka, mokosi ir gerą patirtimi dalijasi valstybinių švietimo centrų, mokyklų vadovai, mokytojai ir mokiniai, tėvai, verslo įmonių bei nevyriausybinų organizacijų atstovai. Kaip ir kasmet, parodoje bus pristatomos mokymo naujovės, rodomos alternatyvios ir tradicinės ugdymo metodikos bei priemonės, mokyklų įranga, nauji ugdymo projektai.

Renginyje bus tęsiama „Mokyklos be sienų“ koncepcija, kuri simbolizuoja kiekvieno bendruomenės nario, jo kūrybiškumo, nuomonės ir iniciatyvos svarbą šių dienų mokykloje. Tokioje mokykloje kiekvienas turi teisę būti savimi ir veikti tai, kas labiausiai patinka. Mokymasis neapsiriboja pamokų laiku ar mokyklos pastatu – šis procesas plėtojasi ir už jos ribų: mieste, gamtoje, namuose, kelionėse, šeimos, draugų rate, internete ir kitose medijos priemonėse. Čia mokomasi ieškant, atrandant, išrandant, bendraujant ir kuriant. Tokioje mokykloje auga laisva ir visapusiškai brandi asmenybė.

Paroda „Mokykla 2015“ bus išskirtinė – renginiuose dalyvaus kvieštiniai lektoriai iš Lietuvos, Indijos ir kitų užsienio šalių. Vyks konferencijos, forumai, susitikimai, diskusijos ir debatai, interaktyvūs edukaciniai užsiėmimai bei kūrybinės dirbtuvės mokytojams ir mokiniams. Šiemet parodoje prisistatys virš 100 įmonių ir švietimo įstaigų, su kuriomis susipažinti atvyks apie 20 000 lankytojų, o kad viskas vyktų sklandžiai, parodos organizatoriams padės beveik 100 jaunųjų savanorių. Lankytojai turės dvi dienas pamatyti daugiau nei 170 skirtingų renginių.

Parodoje Estijos Tartu „Ahhaa“ mokslo centras surengs net šešis mokslo šou ant specialiai pastatytos scenos! Šis centras nėra įprastas muziejus, čia galima ir būti na liesti eksponatus – mokslas, nuotykiškai, adrenalinas bei įgytos žinios jungiasi į harmoningą visumą. Lankytojai gali pakeliauti po žemės gelmes ir patyrinėti jų sudėtį, pakilti į kosmosą, stebėti, kaip iš kiaušinio išsiritas tikras viščiukas, sukurti variklį, stebėti žvaigždes ir kitas kosmose slypinčias paslaptis, dalyvauti įvairiose mokslinėse dirbtuvėse.

„Ahhaa“ mokslo centras kartu su kelionių organizatoriumi „InLT“ įsteigė specialų prizą mokytojams. Todėl kviečiame dalyvauti konkurse ir laimėti kelionę į šį mokslo centrą. Daugiau informacijos ir konkurso sąlygas galite rasti internete – www.parodamokykla.lt.

Mokytojo profesijos prestižas: kodėl šiandien būti mokytoju yra garbinga ir įdomu? Parodoje vyks renginiai besirenkantiems ar pasirinkusiems mokytojo profesiją. „Prestižo erdvėje“ bus nagrinėjamos savivertės, emocijų higienos, charizmos temos, taip pat aiškinsimės, kuo vaiko teisių išmanymas yra svarbus geram mokytojo profesijos vardui. Pasisemti įkvėpimo galėsite iš šviesuolių, kurie pasidalys, ką jiems reiškia mokytojo profesija, ko kasdien mokosi iš mokinių ir kokias vertybes stengiasi įskiepyti savo ugdytiniams.

„Atradimų laboratorijos“ – erdvė, kurioje moksleiviai kartu su mokytojais dalyvaus praktinėse veiklose, bandys suprasti jungtis tarp gamtos, technologijų, inžinerijos, menų ir matematikos, jų praktinį pritaikomumą, reikšmę kasdieniam gyvenimui bei istorijos pažinimui. Tai STEAM (angl. Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) ugdymas, kurio populiarinimui ir plėtrai Lietuvoje šiuo metu skiriama itin daug dėmesio. „Jei norime pažinti pasaulį vykstančius reiškinius ir spręsti jame egzistuojančias problemas, mums labai reikia gamtos mokslų, matematikos, technologijų, inžinerijos žinių ir kūrybiškumo. Taip galėtume integruoti visus šiuos elementus į pažinimo procesą ir jais pasinaudotume

sprendami problemas. Į tai ir orientuojasi STEAM. Parodoje lankytojai ir patys galės trumpam pavirsti mokslininkais: STEAM laboratorijose konstruos robotus, kurs holografinius atvaizdus, susipažins su neribotomis vandens panaudojimo galimybėmis. Sukursime erdvę, kurioje lankytojai praktiškai pritaikys STEAM disciplinų žinias“, – pasakoja Ugdymo plėtotos centro metodininkė, parodos kuratorė Justina Sajė. Kviečiame iš anksto registruotis į „Atradimų laboratorijas“ internete – <https://sodas.ugdome.lt/>.

Parodoje plėtosime svarbias pilietiškumo, neformaliojo ugdymo temas, išryškinsime kūrybiškumo stiprinimo mokykloje svarbą. Z kartos atstovai pristatys savo asmenines istorijas, nagrinsime šios kartos santykius su tėvais bei mokytojais, bendradarbiavimo galimybes. Parodoje galėsite sudalyvauti „Ugdymo sodo“ mokymuose, atsipūsti „Mokytojų kambaryje“, „Pilietiškumo alėjoje“ rasite įdomius muziejus, o „Sporto klube“ galėsite pamankštinti smegenis.

Kviečiame ne tik mylinčius ir rūpestingus tėvus, bet ir aktyvius švietimo bendruomenės narius dalyvauti konferencijoje „Tėvai – pokyčių jėga ir ugdymo partneriai“, kurioje kalbėsime apie tėvų bendradarbiavimo su mokykla ir tarpusavio bendravimo formas, indėlį kuriant atsvarą patyčių kultūrai, galimybes geriau pažinti vaikų gebėjimus, realizuoti savo lūkesčius, nagrinsime pozityvios tėvystės ir tėvų lūkesčių dėl vaikų pasiekimų temas. Konferencijos metu tėvai mažose grupėse galės pabendrauti su pranešėjais, pasidalyti savo idėjomis, patirtimi. Antroji konferencija skirta švietimo politikos formuotojams, švietimo įstaigų vadovams, iniciatyviems mokytojams, mokslo bei verslo atstovams. Sužinosite apie STEAM sampratą ir filosofiją, užsienio STEAM tinklo kūrimo patirtį ir mokyklos, mokslo institucijų ir verslo bendradarbiavimo aktualumą. Šioje konferencijoje pranešimą skaitys lektorius iš Indijos Srinivasa Swaminathan. Konferencijos rėmėjas – UAB „Biznio mašinų kompanija“.

Ugdymo plėtotos centro inf.

Švietimo ir mokslo ministrė Audronė Pitrenienė apie aukštąjį mokslą

UŽDARYMAS – NE SPRENDIMAS

Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM) skatina aukštojo mokslo raidą įgyvendindama Valstybės pažangos strategiją „Lietuva 2030“ ir Vyriausybės patvirtintą Valstybinę studijų, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros 2013–2020 m. programą. Šiuose strateginiuose dokumentuose tiesiogiai nėra numatyta mažinti aukštųjų mokyklų skaičių, tačiau užsibrėžta gerinti aukštojo mokslo kokybę. Aukštasis mokyklas nuo skubotų sprendimų šiek tiek apsaugo akademinės autonomijos principas, bet erdvės reguliuoti situaciją, be abejo, yra.

Valstybinėje studijų, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros programoje numatomas itin didelis studentų mažėjimas šalies aukštosiose mokyklose. Šiame dokumente labiau išskiriami reguliaciniai mechanizmai: skatinimas studijuoti srityse, kuriose trūksta specialistų, įstojimo reikalavimų didinimas, studijų programų ir vietų skaičiaus mažinimas ten, kur yra specialistų perteklius.

Šių metų priėmimas dar kartą aiškiai parodė aukštojo mokslo problemas: žema priėmimo kartelė, daug smulkių, nepaklausių studijų programų ir tų pačių dubliavimas keliose aukštosiose mokyklose. Tokia padėtis netenkina nei pačių universitetų, nei valstybės interesų. Mes negalime likti viso to nuošalyje ar eiti lengviausiu – universitetų uždarymo – keliu. Turime visi kartu – ŠMM, rektoriai, akademinė bendruomenė – padėti surasti tuos nestandartinius, bet racionalius sprendimus, kaip pagerinti šią padėtį, užtikrinti aukštą studijų kokybę ir apsaugoti mažesnius universitetus nuo vegetavimo. Taip pat ir patys universitetai turi pradėti galvoti, kaip užsidirbti iš mokslo, bendradarbiauti su verslu. Jau yra priimti pirmieji susitarimai, taikomas laisvesnis perėjimas iš kolegijų į universitetus, numatyta lankstesnė bakalauro, magistro studijų trukmė. Svarbu, kad programų pasiūla būtų kuo įvairesnė ir atitiktų rinkos poreikius.

IŠEITYS YRA

Valstybė sunkiai gali įsipareigoti išlaikyti visas neefektyviai dirbančias aukštąsias mokyklas, tačiau jų egzistavimas

Artūro Žuko nuotr.

gali būti ekonomiškai pagrįstas ne vien valstybės išdo sąskaita. Tai reiškia, kad studentų skaičiaus mažėjimą gali būti siekiama kompensuoti ieškant kitų būdų. Tokia kryptis strateginiuose dokumentuose taip pat yra. Visų pirma, studijų tarptautiškumo skatinimas, aprėpiantis ne tik studentų ir dėstytojų mobilumą, bet ir studentų iš užsienio pritraukimą, studijų Lietuvoje populiarinimą pasaulyje. Ne mažiau svarbi ir vidaus rinka. Numatyta skatinti studijuoti brandesnio amžiaus žmones. Nuolatinis mokymasis jau yra būtinybė darbo rinkoje, todėl aukštosios mokyklos skatinamos įsitraukti į neformalųjį suaugusiųjų švietimą.

Kita vertus, jaunimo mažėjimas nėra vienintelis rodiklis. Daug rimtesnės šio proceso priežastys susijusios su programų kokybe ir konkurencija. Maži universitetai neturi galimybės patekti į aukštas vietas tarptautiniuose reitinguose. O strateginiuose dokumentuose toks siekis numatytas. Todėl universitetų jungimas būtų svarbi tarpinė priemonė, siekiant stiprinti atskirų mokyklų potencialą.

Rugsėjo pradžioje mano iniciatyva vykusiame susitikime su valstybinių universitetų rektoriais kalbėjau, kad ŠMM skatins ir palaikys universitetų tarpusavio bendradarbiavimą, aktyvesnį klasterių kūrimą.

Buvo sudaryta darbo grupė „Dėl uni-

versitetų studijų ir mokslinės veiklos specializacijos kryptių įvertinimo“. Ją sudaro ŠMM, universitetų, mokslininkų, studentų, darbdavių, Lietuvos aukštųjų mokyklų profesinių sąjungų susivienijimo atstovai ir socialiniai partneriai. Iki 2016 m. kovo 1 d. ši grupė įvertins valstybinių universitetų studijų ir mokslinės veiklos specializacijos kryptis bei parengs siūlymus, skirtus jų kokybės stiprinimui. Darbo grupė siūlys, kaip skatinti tarpinstitucinį universitetų bendradarbiavimą ir konsorciūmų steigimą, ieškos tinkamiausių būdų konsoliduoti aukštajam mokslui skiriamus išteklius ir pristatys siūlomą rekomendacijas. Taip pat teiks siūlymus, kokius reikalavimus turėtų atitikti aukštąjį išsilavinimą teikiantys universitetai ir kokių galimų kriterijų pritaikymas jiems padėtų kelti studijų ir mokslo kokybę.

Darbo grupės veiklos rezultatai bus pristatomi pavasarį (aukštojo mokslo kokybinio proveržio tikslai ir priemonės, ekonominio jų įgyvendinimo plano įvertinimas).

Universitetų stiprinimas leistų racionaliau panaudoti finansinius išteklius, studentams atsirastų didesnės pasirinkimo galimybės, būtų sudaromos palankesnės sąlygos atlikti mokslinius tyrimus, didėtų universiteto prestižas tarptautiniu mastu bei galimybės dalyvauti projektuose tiek Lietuvoje, tiek ir užsienyje.

APIE KLASTERIUS

Vienas iš galimų problemų sprendimų būdų – universitetų klasterių kūrimas. Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) rektorius prof. Juozas Augutis pristatė naujo klasterio idėją. Preliminarų ketinimą jame dalyvauti yra išsakę VDU, Lietuvos edukologijos, Šiaulių, Klaipėdos universitetai.

Šios aukštosios mokyklos turi vieno-dų studijų programų, todėl svarbu rasti būdą jas sujungti ir studijas organizuoti kartu. Mūsų uždavinys – ne pritraukti daugiau studentų, o suteikti kokybišką išsilavinimą, tikslingiau panaudoti turimus resursus.

Pasak prof. J. Augučio, pirmiausia klasteris būtų taikomas humanitariniams ir socialiniams mokslams, jo nariai universitetai siūlytų jungtines studijų programas ir jas įgyvendintų dalimis – kurioje srityje ir kuris universitetas turi aukštesnę studijų kompetenciją. Pavyzdžiui, dviem pirmaisiais bakalauro studijų programos metais bendruosius dalykus būsimeji humanitarai studijuotų viename universitete, kitus dvejus, kai įgyjama konkreti specializacija, – kitame.

SVARSTOMA NAUJA ĮSTATYMO REDAKCIJA

Seimo rudens sesijoje pradėta svarstyti ŠMM parengta Mokslo ir studijų įstatymo nauja redakcija. **Įvardysiu 5 priežastis**, kodėl reikia šio naujojo įstatymo.

Dabartinė Lietuvos aukštojo mokslo padėtis netenkina nei pačių aukštųjų mokyklų, nei valstybės interesų. Akivaizdu, kad susidariusi padėtis reikalauja ryžtingų sprendimų. Juos siūlo Seimui pateiktas naujasis Mokslo ir studijų įstatymas, kurį reikia priimti todėl, kad į aukštąsias mokyklas ateitų tikrai gebantys studijuoti asmenys. Mažėjant abiturientų skaičiui įstoti į aukštąsias mokyklas kasmet vis lengviau. Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centro (MOSTA) surinkti duomenys rodo beveik dvigubą balų atotrūkį tarp įstojusiųjų į valstybės finansuojamas ir į nefinansuojamas studijų vietas. Į mokamas studijas įstoja ir labai mažus konkursinius balus surinkę abiturientai. Viename universitete į valstybės finansuojamas vietas šiemet priimti pirmakursiai su mažiausiu 4,96 balu, o į valstybės nefinansuojamas – su 0,34. Ar gali vienoje auditorijoje kokybiškai studijuoti tokio skirtingo pasirengimo studentai? Pasibaigus bendra-

Remiantis naujausiomis pasaulinės aukštojo mokslo plėtros tendencijomis siekiama į doktorantūros studijas tiesiogiai įtraukti žinioms imlų verslą.

jam priėmimui aukštosios mokyklos dar 25–30 proc. studentų priima į mokamas studijas. Tačiau šitaip įstojusiųjų konkursinių balų informacijos neskelbia. Naujasis Mokslo ir studijų įstatymas įtvirtintų priėmimo balų kartelę. Ji būtų privaloma visiems stojantiesiems – tiek į valstybės finansuojamas, tiek į mokamas studijų vietas visose aukštosiose mokyklose.

Naujasis įstatymas užtikrins, kad specialistai būtų rengiami pagal valstybės ir darbo rinkos poreikius. Daugėja programų, į kurias priimama tik po keletą studentų (šiemet net ketvirtadalį visų programų sulaukė iki 10 pirmakursių). Šitaip barstydami savo mokslinį potencialą neparengsime nei gerų specialistų, nei sukursime konkurencingą mokslą. Valstybės finansuojamas studijų vietas siūloma planuoti smulkiau – ne tik pagal studijų sritis ir krypčių grupes, bet ir pagal atskiras kryptis, o menų studijose – ir pagal programas. Tai leistų veiksmingiau paskirstyti finansavimą valstybei reikalingų specialybių programoms ir sukurtų prielaidas išgryninti atskirų aukštųjų mokyklų profilius. Taip pat būtų nustatomas minimalus studijų vietų skaičius vienoje programoje. Siūloma pereiti prie studijų krypties (ne atskirų, o visų toje kryptyje vykdomų programų) išorinio vertinimo ir akreditavimo bei nustatyti tokius principus, kad turėti daug smulkių studijų programų būtų neracionalu ir per brangu. Taigi aukštosios mokykloms atsirastų daugiau paskatų bendradarbiauti, sudaryti konsorciumus, siūlyti jungtines programas.

Šį įstatymą būtina priimti tam, kad studijos suteiktų ne tik diplomą, bet ir gyvenime panaudojamą žinių. MOSTA duomenimis, vidutiniškai tik penktadalį teisės studijų krypties absolventų pasirenka teisininko profesiją, 43 proc. teisės absolventų dirba žemesnio nei aukštojo išsilavinimo lygmens reikalaujantį darbą. Mokslo ir studijų įstatyme nustatoma, jog informuoti studentus apie karjeros galimybes yra privaloma.

Esminė įstatymo naujovė – valstybės sutartys su aukštosiomis mokyklomis. Jose bus apibrėžta, kokių sričių specia-

listus rengia konkreti aukštoji mokykla, kokios jos veiklos kryptys, kokie studentų priėmimo reikalavimai. Numatyta, kad atsižvelgiant į sutarčių vykdymo rezultatus valstybinei aukštajai mokyklai bus skiriama iki 5 proc. papildomų lėšų iš jai paskirtų valstybės biudžeto asignavimų. Papildomo finansavimo skyrimas paskatins mokyklas aktyviau siekti sutartų tikslų. Globaliame pasaulyje didžiausią pridėtinę vertę ekonomikai neša aukštųjų technologijų verslas. Šiuo metu mūsų aukštosios mokyklos ir verslas bendradarbiauja neužtekinai. Mokslo ir studijų įstatyme numatytos sutartys skatins išgryninti perspektyviausias aukštųjų mokyklų mokslinės veiklos kryptis ir į jas koncentruotis. Remiantis naujausiomis pasaulinės aukštojo mokslo plėtros tendencijomis siekiama į doktorantūros studijas tiesiogiai įtraukti žinioms imlų verslą. Todėl naujame įstatyme numatoma galimybė mokslo ir studijų institucijoms doktorantūros studijas vykdyti kartu su verslo partneriais.

Rugsėjo 21 d. buvo įregistruota LR Mokslo ir studijų įstatymo pataisa, kuria siekiama „gerai besimokančio piliečio“ sąvoką sieti ne su pažymių vidurkiu, o su studijų programos tikslų įgyvendinimu. Siūloma gerai besimokančiais studentais laikyti tuos, kurie yra įvykdę aukštosios mokyklos studijų plane numatytus einamojo žinių patikrinimo reikalavimus, surinkę ne mažiau kaip 45 kreditus per vienerius studijų metus ir neturintys akademinų skolų.

KAD GABIAUSIEJI RINKTŪSI MOKSLĄ

Vyriausybė pritarė ŠMM siūlymui kelti doktorantų stipendijas. Nuo spalio mėnesio jos padidėjo ketvirtadaliu. Pirmųjų metų doktorantų stipendija šiuo metu nesiekė net minimalios algos. Keldami doktorantų stipendijas norime sudaryti sąlygas gabiems jaunuoliams rinktis mokslininko karjerą. Vyriausybės nutarimui įsigaliojus, pirmųjų metų doktorantai gaus 394,25 eurų stipendiją, o vėlesniųjų – 456 eurus. Iki šiol doktorantų stipendijos siekė atitinkamai 315,4 ir 364,8 eurus. 2015 m. doktorantų stipendijos kėlimas bus finansuojamas iš ŠMM biudžeto asignavimų. 2016 m. padidintoms stipendijoms Finansų ministerija papildomai numato 2 mln. eurų, o nuo 2017 m., atsižvelgiant į šalies finansines galimybes, doktorantų stipendijas bus siekiama nuosekliai kelti iki šalies vidutinio darbo užmokesčio lygio.

Siūloma gerai besimokančiais studentais laikyti tuos, kurie yra įvykdę aukštosios mokyklos studijų plane numatytus einamojo žinių patikrinimo reikalavimus, surinkę ne mažiau kaip 45 kreditus per vienerius studijų metus ir neturintys akademinų skolų.

Profesija – kelias į visavertį gyvenimą

Integracija į darbo rinką, profesijos turėjimas yra jauno žmogaus gyvenimo pagrindas. Net (o gal – ypač?) jei tas žmogus turi specialiųjų ugdymo(si) poreikių (toliau – SUP). Todėl labai svarbu suteikti tokiems jaunuoliams galimybę atrasti širdžiai mielą veiklą, kuri teiktų naudą tiek pačiam mokiniui, tiek visuomenei. Profesinėje mokykloje šie vaikai įgyja ne tik žinių bei įgūdžių, bet ir mokosi bendrauti, bendradarbiauti, spręsti kasdienes problemas, t. y. jie tampa visaverčiais bendruomenės nariais.

*Kalbiname Švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM) Mokymosi visą gyvenimą departamento Profesinio mokymo skyriaus vyriausiąją specialistę **Jolantą ZABIETIENĘ**.*

Kuriose profesinėse mokyklose mokiniai, turintys SUP, gali įgyti profesiją šiais mokslo metais?

Visų pirma reikia paminėti, kad profesinėse mokyklose pagal profesinio mokymo programas, atsižvelgiant į jose nustatytus reikalavimus, gali būti sudaromos atskiros grupės kurtiesiems, neprisigirdintiems asmenims, akliesiems, silpnaregiams, įgijusiems pagrindinį ar vidurinį išsilavinimą ir turintiems intelekto sutrikimų. SUP turintys asmenys gali mokytis kartu su kitais mokiniais, jei atitinka profesinio mokymo programose nustatytus reikalavimus.

Vien tik programos, skirtas SUP turintiems jaunuoliams, vykdo Vilniaus technologijų mokymo ir reabilitacijos centras, Radviliškio technologijų ir verslo mokymo centro bazinis padalinys Radviliškyje, Kauno socialinių paslaugų ir statybos verslo darbuotojų profesinio rengimo centro skyrius, Šilutės žemės ūkio mokyklos Žemaičių Naumiesčio skyrius. Kitos profesinio mokymo įstaigos, priimančios SUP turinčius mokinius, yra Alytaus dailių amatų mokykla, Alytaus profesinio rengimo centras, VšĮ Alantos technologijos ir verslo mokykla, Biržų technologijų ir verslo mokymo centras, Kauno maisto pramonės ir prekybos mokymo centras, Kėdainių profesinio rengimo centras,

Klaipėdos siuvimo ir paslaugų verslo mokykla, Kauno taikomosios dailės mokykla, Marijampolės profesinio rengimo centras, Mažeikių politechnikos mokykla, Radviliškio technologijų ir verslo mokymo centras, Šiaulių profesinio rengimo centras, Utenos regioninis profesinio mokymo centras, VšĮ Klaipėdos profesinio mokymo ir reabilitacijos centras, VšĮ Kretingos technologijos ir verslo mokykla, VšĮ Telšių regioninis profesinio mokymo centras, Vilniaus paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo centras, Vilniaus Verkių specialioji mokykla-daugiafunkcis centras. Šiais metais nudžiugino Panevėžio prekybos ir paslaugų mokykla ir Joniškio žemės ūkio mokykla, kurios pranešė, kad mokys SUP turinčių asmenų grupes.

Ką galite pasakyti apie grupių dydžių problemą?

2014–2015 m. m. 18-oje profesinio mokymo įstaigų, vykdančių pirminį profesinį mokymą, pagal specialiųjų poreikių asmenims skirtas programas mokėsi 1318 mokinių, iš jų 529 buvo priimti į I kursą. Palyginimui: prieš trejus metus, t. y. 2011–2012 m. m., 13-oje mokymo įstaigų pagal programas, skirtas specialiųjų poreikių asmenims, mokėsi 994 mokiniai.

Šiais metais buvo planuota priimti 563 mokinius. Remiantis preliminariais duomenimis, priimta 504. Dauguma mokinių į šias programas ateina baigę individualizuotą pagrindinio ugdymo programą. 2014–2015 m. m. pagal individualizuotą programą visoje Lietuvoje mokėsi 738 mokiniai 10-oje (II gimnazijos) klasėse.

Dvi mokymo įstaigos – Vilniaus paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo centras ir Vilniaus Verkių specialioji mokykla-daugiafunkcis centras – šiais metais nesurinko net pusės grupėi nustatyto mokinių skaičiaus, todėl neturi pirmakursių. Dauguma mokyklų, kurios moko SUP turinčius mokinius, kreipėsi į ŠMM prašydamos leisti mokytis mažesnes grupes. Ministerija svarsto galimybes pritarti jų prašymams. Galiojantys teisės aktai nustato, kad grupė sudaroma iš 20 SUP turinčių mokinių. Jau senokai diskutuojama, kad yra sudėtinga ne tik surinkti 20 intelekto sutrikimą turinčių mokinių grupę, bet ir vienam mokytojui juos mokytį. Viliamės, kad mokinių skaičius tokiose grupėse bus mažinamas.

Kokios mokinių, turinčių SUP, profesinio mokymo(si) ir įsidarbinimo ateities perspektyvos?

Profesinio mokymo įstaigos, suprasdamos, kad šiems asmenims patekti į darbo rinką nėra lengva, ieško galimybių padėti kvalifikaciją įgijusiems mokiniams įsidarinti. Jos bendradarbiauja su darbdaviais, sudaro bendradarbiavimo sutartis, organizuoja įvairius renginius, siunčia mokinius į praktikas. Mūsų visuomenė dar nevisiškai pasirengusi neįgalųjų integracijai, tad ir mokymo įstaigoms, ir patiems mokiniams bei jų artimiesiems reikia dėti labai daug pastangų, siekiant įsitvirtinti darbe ir visuomenėje.

Paklausiausi – statybininkai ir virėjai

*Į klausimus apie jaunimo, turinčio SUP, profesinio ugdymo(si) ir įsidarbinimo perspektyvas Lietuvoje atsakė Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centro Specialiosios pedagogikos skyriaus vadovė pavaduotoja **Lina PALAČIONIENĖ** ir specialioji pedagogė **Irena STANKUVIENĖ**.*

Ar mokiniams reikia pagalbos renkantis specialybę? Kaip ši pagalba teikiama?

Ikiprofesinis, profesinis mokymas yra bendrojo asmenybės ugdymo dalis, jame dalyvauja mokytojai, švietimo pagalbos specialistai, mokyklos bei kitos mokinių ugdančios institucijos. Svarbu, kad visi

šio proceso dalyviai glaudžiai bendradarbiautų.

Mokytojo uždavinys – formuoti mokinių, turinčių SUP, socialinius ir bendravimo įgūdžius, palankų mokyklos bendruomenės požiūrį į jų ikiprofesinį ugdymą. Švietimo pagalbos specialistai

pataria pedagogams ir profesijos konsultantams, kaip diferencijuoti ir individualizuoti profesinį konsultavimą ir koordinavimą, atsižvelgiant į kiekvieno mokinio individualias savybes. Profesijos konsultantai pataria, kurios darbo rinkoje paklausios specialybės tinka SUP mokiniams. Į ikiprofesines konsultacijas turėtų būti įtraukiami ir mokinių tėvai, kurie taip pat formuoja vaiko asmenines savybes, būtinas darbinėje veikloje, – savarankiškumą, atsakomybės jausmą, darbštumą, pareigingumą, pasitikėjimą savimi.

Darbinio ugdymo sėkmę lemia specialiai mokiniams, turintiems SUP, pritaikyta mokymosi aplinka, vaizdinės priemonės, metodinė medžiaga, technologinė įranga.

Ypač svarbu sukurti gerą mikroklimatą, puoselėti mokytojų ir mokinių santykius. Profesijos kryptingumui įtakos turi ir bendrojo ugdymo mokyklų bendradarbiavimas su profesinio mokymo įstaigomis: atvirų durų dienos, pažintinės ekskursijos, kurių metu į profesines mokyklas atėję mokiniai geriau susipažįsta su profesijai keliamais reikalavimais, mokymosi aplinka.

Savilydybės yra atsakingos už profesinio orientavimo paslaugų organizavimą ir koordinavimą savo teritorijos mokyklose. Metodinę pagalbą ir konsultacijas mokykloms bei švietimo pagalbos institucijoms teikia Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras. Ši įstaiga šalies mastu koordinuoja ir vykdo profesinio orientavimo stebėseną, rengia profesinio orientavimo personalo kvalifikacijos tobulinimą, užtikrina profesinio konsultavimo priemonių prieinamumą. Švietimo informacinių technologijų centras informaciją apie mokymosi galimybes skelbia interneto svetainėje – www.aikos.smm.lt.

Kokių specialybių gali mokytis SUP turintys mokiniai? Kokios paklausiausios?

Šiems mokiniams profesinėse mokyklose siūlomos dailiųjų dirbinių pynėjo, apdailininko (statybininko), dailiųjų rankdarbių gamintojo, lengvų drabužių siuvėjo, avalynės taisytojo, baldų apmušėjo, baldžiaus, staliaus, šaltkalvio, virėjo, masažuotojo, floristo, želdinių tvarkytojo ir kitos specialybės.

Pavyzdžiui, mokiniai, baigę individualizuotas pagrindinio ugdymo programas Šiaulių profesinio rengimo centre (ŠPRC), dažniausiai renkasi apdailininko (statybininko) ir virėjo profesijas. Tarp 10 klasių baigusių mokinių populiariausios yra staliaus, floristo, automobilių salonų ir minkštų baldų restauratoriaus, virėjo specialybės.

Specialieji poreikiai yra labai įvairūs. Kaip pritaikoma profesija?

Profesijos praktinio mokymo, vykdomo kartu su teoriniu mokymu, mokinių (dėl įgimtų ir įgytų sutrikimų turinčių didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių) grupė gali būti dalijama į du pogrupius, sudaromus iš ne mažiau kaip 7 mokinių.

Ugdymo turinys turi būti pakankamai susietas su darbo rinkos reikalavimais. Mokymo programų turinys ir lygis turi atitikti kiekvieno mokinio tikrąsias galias ir poreikius bei ugdyti individualius gebėjimus, tenkinti specialiuosius ugdymosi poreikius. Bendrojo ugdymo mokykloje SUP turintiems mokiniams siūloma lavinti meninius, komunikacinius, praktinius gebėjimus, ugdyti socialinę kompetenciją, formuoti socialinius įgūdžius, kurie labai svarbūs gyvenant bendruomenėje. Šie vaikai turi išmokti integruotis visuomenėje.

Iki profesinio konsultavimo metu svarbu atkreipti dėmesį, kaip SUP turintis mokinytis vertina save darbinėje veikloje, kokie jo savitvarkos, savikontrolės įgūdžiai, savarankiškumo ir komunikaciniai gebėjimai, kaip jis geba orientuotis situacijoje ir ją valdyti. Mokykloje svarbu organizuoti profesinį veiklinimą, t. y. veiklas, kuriose mokiniams padedama aktyviai pažinti įvairias užimtumo sritis, profesijų ypatumus ir kt. Konsultuojant mokinius, turinčius SUP, sudaroma galimybė pažinti, įvertinti ir aptarti individualias kiekvieno savybes, galinčias turėti įtakos mokymuisi, sprendžiami klausimai, susiję su karjeros planavimu.

Pernai ŠPRC mokėsi 192 SUP turintys mokiniai, kurių dauguma buvo ugdoma tik pagal profesinio mokymo programas, likusieji – pagal jų gebėjimams pritaikytas bendrojo ugdymo programas kartu su profesinio mokymo programomis.

Jau trečius mokslo metus centre mokosi mokiniai, turintys negalią dėl labai žymaus klausos sutrikimo (kurtumo), kurie pasirinko virėjo ir staliaus specialybes kartu su vidurinio ugdymo programomis. Dalyvauti ugdymo procese šiems mokiniams padeda 2 specialieji ir 4 socialiniai pedagogai, sveikatos priežiūros specialistas. Jie numato ir įgyvendina papildomas pagalbos priemones. Labai svarbią pagalbą teikia Šiaulių apskrities Gestų kalbos vertėjų centro darbuotojai, kurie prisideda prie inkluzinio ugdymo, versdami į gestų kalbą pamokas, konsultacijas. Vertimo paslaugos užsakomos visai savaitei, atsižvelgiant į pamokų tvarkaraštį, mokinių ir mokytojų pageidavimus. Švietimo pagalba integruojama į ugdymo procesą.

Mokiniai, turintys negalią dėl intelekto sutrikimo, priimami mokytis pagal specialiąsias apdailininko (statybininko), virėjo, odos gaminių gamintojo, siuvinių gamintojo mokymo programas (mokymosi trukmė – 3 m.). Šių programų tikslas – suteikti pasirinktos specialybės žinių ir įgūdžių bei išugdyti bendruosius gebėjimus, jog mokiniai galėtų integruotis į darbo rinką ir savarankiškai dirbti. Ugdymo procesas organizuojamas atsižvelgiant į konkrečią situaciją, kiekviename etape orientuojamasi į mokinio gebėjimus, ugdymosi galimybes, pasiekimus ir individualią pažangą, o ne į „standartą“. Supaprastintos kompetencijų ribos ir kompetencijų vertinimas, be to, daugiau valandų skiriama praktiniam mokymui. Vaiko gerovės komisijoje, vadovaujantis peda-

goginių psichologinių tarnybų rekomendacijomis, numatoma konkreti švietimo pagalba kiekvienam mokiniui individualiai. Vertinant mokinio įgytas kompetencijas, vertinimo trukmė, sąlygos ir užduočių formos pritaikomos atsižvelgiant į mokinio sveikatos sutrikimus.

Kaip įgijusiajam profesiją padedama integruotis į darbo rinką?

Sėkminga integracija yra vienas svarbiausių socialinės politikos prioritetų tiek Lietuvoje, tiek kitose Europos šalyse. Profesinio mokymo plėtros 2014–2016 m. veiksmų plane iškelti uždaviniai: optimizuoti profesinio mokymo įstaigų vykdomų profesinio mokymo programų pasiūlą ir gerinti jų kokybę, plačiau naudoti mokymą darbo vietose (taip pat ir pameistrystės profesinio mokymo organizavimo forma), gerinti mokymosi sąlygas socialiai jautrių grupių mokiniams.

Perėjimas iš ugdymo įstaigos į darbinės veiklos sritį yra labai svarbus dalykas visiems jaunuoliams, ypač reikšmingas turintiems SUP. Kasmet daugėja neįgaliosios jėgos darbinančių įmonių, tai rodo mūsų visuomenės brandą bei vis stiprėjančią darbdavių socialinę atsakomybę.

ŠPRC bendradarbiauja su darbdaviais, kurie domisi šios mokyklos mokiniams ir, remdamiesi mokytojų rekomendacijomis, juos įdarbina. Atlikę praktiką jaunuoliai turi galimybę likti dirbti toje įmonėje. Įsidarbinimo ir tolesnio studijavimo klausimais mokinius, turinčius SUP, individualiai konsultuoja Ugdymo karjerai centro specialistai, specialieji pedagogai, grupės vadovai ar profesijos mokytojai. Baigiamųjų kursų mokiniai, padedami profesijos mokytojų ir Ugdymo karjerai centro specialistų, mokosi sklandžiai parengti prisistatymus darbdaviams, rašyti gyvenimo aprašymus, dalyvauti pokalbiuose ir tinkamai save pristatyti.

Nukelta į „Švietimo panoramos“ 22 p.

Radviliškio technologijų ir verslo mokymo centro virėjo specialybės mokinės

Geranoriškoje bendruomenėje mokslai neprailgsta

Floristikos mokytoja G. Zuokienė su mokinėmis

Ko šie vaikai išmoka Jūsų mokykloje?

S. K.: Specialiųjų poreikių mokiniams yra pritaikytos dvi – siuvėjo padėjėjo ir floristo padėjėjo – programos. Mokslai trunka trejus metus. Jie mokosi ne tik profesijos dalykų, bet ir papildomų disciplinų: kūno kultūros, psichologijos, darbuotojų saugos, lietuvių kalbos, etikos ir kt. Žodžiu, tobulėja visapusiškai. Žinoma, viskas jiems yra palengvinta ir supaprastinta. Pavyzdžiui, vaikai mokomi ekonomikos pagrindų, t. y. paprastų buitėje reikalingų dalykų: taupyti, skaičiuoti pinigus, su kuriais ne visi į mokyklą atėję jaunuoliai moka elgtis, bijo eiti į valgyklą. Tokių auklėtojų, kaip G. Zuokienė, dėka jie įgyja šių būtinų įgūdžių. Mes darome labai gerą darbą: žmogus trejus metus didžiąją dienos dalį praleidžia šioje mokykloje, kur niekas iš jo nesijuokia, gerbia. Mamos džiaugiasi, kai vaikas yra normalioje aplinkoje, socializuojasi. Jis išmoka ir tvarkytis, ir pasigaminti sumuštinį, ir mandagiai elgtis. Šie vaikai visada pasisveikina ir labai gerai lanko pamokas.

Kaip jaunuoliai mokomi specialybės? Kaip jiems sekasi pritaip?

G. Z.: Visi yra labai skirtingi: iš skirtingų šeimų, su nevienodais specialiaisiais poreikiais. Vieni labai smalsūs, aktyvūs, bet viską greitai pamirštantys ir vėl klausiantys. Kiti – pasyvūs. Vienas kalba neaiškiai, bet labai garsiai, kitiems tai nepatinka. O grupėje jie visi yra kartu.

Mokytojas turi atrasti bendravimo būdą, priėjimą prie visų, per pertrauką su jais pakalbėti. Šie jaunuoliai – geri, įdomūs, labai prisiriša prie auklėtojo. Visą vasarą sulaukdavau skambučių: ar pamatysime jus Rugsėjo pirmąją?

Mokymo programoje viskas turi nuolat kartotis, nes jie sunkiau atsimesna ir įsigilina. Mokytojas turi būti labai lankstus, keisti užduotis, technologijas, jas pritaikyti pagal mokinių poreikius. Pavyzdžiui, artėjant mamų šventei susizgribome, kad ne visi jas turi. Sugalvojau išeitį: tiems, kurie neturi mamų, bet turi savo vaikų, paruošėme „Vaikučių stalą“, o tiems, kurie turi širdies draugą, padarėme stalą „Kava dviem“. Viskas priklauso nuo situacijos, nuo dienos, reikia labai jausti, skirti tam daug laiko. Jei vaikai audringi, žiūrėk į kalendorių, ko gero, pilnatis. Tuomet pravedu pamoką gamtoje: kalbamės apie medžius, deklamuoju eiles, tada jie sako, kad tai buvo pati geriausia pamoka. Mokiniai labai atsiskleidžia, kai susėdame gerti arbatos. Arbatos gėrimas kartu – jiems tikra šventė. Rugsėjo pirmąją valgėme pyragą ir gėrėme kapučino kavą – iki šiol visi kalba, kaip tai buvo nuostabu. Dabar planuojame važiuoti valgyti bandelių su pienu prie Šv. apaštalo Petro ir Povilo bažnyčios.

Su kokiomis problemomis susiduriate?

G. Z.: Tenka spręsti ne tik su mokslais susijusius klausimus. Jie labai nori my-

„Švietimo naujienos“ apsilankė Vilniaus paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo centre (VPVDPRC), kur specialybę gali įgyti jaunuoliai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių. Apie jų mokymą paprašėme papasakoti centro direktorės pavaduotojos ugdymui **Sigitos KUTIENĖS** (toliau – S. K.) ir floristikos profesijos mokytojos **Genovetos ZUOKIENĖS** (toliau – G. Z.).

lėti, draugauti, reikia spręsti ir ginčus, ir saugoti nuo bėdų. Apsaugoti jaunimą nuo greitųjų kreditų pinklių – taip pat auklėtojos rūpestis. Reikia budriai stebėti, kai jie dirba su įrankiais (nors ir turi tik floristinius peiliukus). Sunkumų sukelia tai, jog tėvai dažnai mokslus traktuoja kaip būrelį, o juk čia yra profesijos pamokos, todėl turi būti drausmė. Stengiamės, kad mokiniai be priežasties neišeitų, nesiblaškytų, nepakliūtų į pavojų.

Kartais tenka ir paiešką skelbti. Pavyzdžiui, berniukas iš Panevėžio rajono atvažiuo gyventi pas senelį, kuris jį vežiojo į mūsų mokyklą iš Juodšilių. Vaikas išgirdo, kad tai brangu, todėl sugalvojo padaryti staigmeną: po pamokų nutarė pareiti pėsčiomis namo. Aišku, jis paklydo, bandė prašyti taksi vairuotojo, kad parvežtų, šis atsisakė. Gerai, kad atsirado moteris, kuri parodė, kaip nuvažiuoti iki stoties, ir vakare per lietuš senelis jį surado stovintį po medžiu.

Šiuo metu dauguma vaikų yra „maminukai“, tik du gyvena su močiutėmis. Bet anksčiau turėjome grupę, kur iš 12 auklėtinių 8 buvo iš globos namų. Tokiais atvejais pastebime, kad su šiais vaikais tiesiog niekas daugiau nedirbo, nelavinano... Jie ilgisi savo nematytų mamų, ypač ima domėtis, kai peržengia 20 metų ribą: kur jos gyvena, jeigu nebėra gyvų – nori surasti kapą.

Kaip jiems sekasi pabaigus mokslus?

G. Z.: Našlaičiai labai prisiriša prie mūsų mokyklos, prie mokytojų, net ir pabaigę mus nuolat lanko. Palaikome ryšį, rūpinamės, kaip jiems sekasi. Vieniems pavyksta ir į užsienį išvažiuoti, kiti augina vaikus.

Floristo duona yra sunki, tad buvę mūsų mokiniai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, retai susiranda darbą pagal specialybę. Tačiau randa kitokią, pvz., valymo, pakavimo įmonėse, kur sukurta nemažai darbo vietų tokiems jaunuoliams. Pasi-mokę vienos ar kitos specialybės, žmogus tampa kultūringesnis, daugiau visko išmoka. Aišku, dažniausiai negali būti

Klausiate – atsakome

„Prieš maždaug porą metų buvo išleistas nurodymas: jei mokinys baigė individualizuotą programą, jis nebegali mokytis 11–12 klasėse. Vaikai baigia dešimt klasių su priedašu „individualizuota programa“ ir nebeturi kur dėtis. Ateina pas mus, o mes neturime teisės jų priimti. Berniukai gali eiti į labai lanksčiai priimančią Vilniaus komunalinių paslaugų mokyklą, bet mergaitės ten specialybių nėra. Ką turėtume pasakyti jų tėvams?“ – klausia Sigita Kutienė, Vilniaus paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo centro direktorės pavaduotoja.

Vadovaujantis LR švietimo ir mokslo ministro 2011 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. V-1795, „Dėl mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ 7.3. punktu, sutrikusio intelekto mokinys turi būti ugdomas pagal pradinio ar pagrindinio ugdymo individualizuotas programas ir socialinių įgūdžių ugdymo programą. Pastaroji gali būti įgyvendinama bendrojo ugdymo mokyklų klasėse, skirtose mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, ir šiems mokiniams skirtose mokyklose bei **profesinio mokymo įstaigų specialiosiose grupėse.**

Vadovaujantis LR Profesinio mokymo įstatymo pakeitimo įstatymo (Žin., 2007, Nr. 43-1627) 16 straipsnio 1 punktu, specialiųjų ugdymosi poreikių mokiniams, taip pat mokiniams, baigusiems individualizuotą programą, teisės aktų nustatyta tvarka sudaromos sąlygos mokytis pagal profesinio mokymo programas ir įgyti kvalifikaciją. Remiantis šio įstatymo 16 straipsnio 3 punktu, profesinio mokymo programas specialiųjų poreikių asmenims (taip pat ir asmenims, baigusiems individualizuotą programą – mūsų pastaba) gali užsakyti Vyriausybės įgaliotos institucijos profesinio mokymo įstaigose. Taip pat pabrėžiama, **kad profesinio mokymo programas turi teisę rengti ir profesinio mokymo teikėjas.**

Reikia pripažinti, kad profesinio ugdymo programų, pritaikytų mokinių, baigusių individualizuotą pagrindinio ugdymo programą, poreikiams, labai trūksta.

Atsakymą parengė Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centro specialistai

Būsimieji floristai mokosi dekoruoti džiovintais augalais

KALBA MOKINIAI

Kristina jau šešerius metus mokosi centre. Baigusi floristo padėjėjo specialybę, mergina nusprendė išbandyti ir siuvimą: „Jau paskutiniai metai.

Tikiuosi po baigimo pavyks susirasti darbą. Tiks bet koks, bet labiausiai norėčiau dirbti siuvėjo padėjėja.“

Linksmuolė Luka, floristų klases antrakursė, prisipažįsta, kad mokytis nelengva: „Jeigu nuoširdžiai, man floristika nelabai prie širdies. Labiau patinka muzika. Taip pat norėčiau daugiau sužinoti apie keliones. Floristikos mokytis sunku.“

Kartu su dukra Viktorija floristikos antrus metus mokosi mama Lidija. Mergina serga cerebriniu paralyžiumi, o mama turi nuolat būti šalia, laikyti už rankos, todėl mokykla priėmė mokytis jas abi. Anot mokytojos G. Zuokienės, per metus Viktorija labai išdrąsėjo, patobulėjo: tą dieną, kai „Švietimo naujienos“ lankėsi centre, ji pirmąkart savarankiškai užlipo į antrą aukštą ir grįžo atgal. „Baisu yra sėdėti ir nieko neveikti nuo ryto iki vakaro. O ji jau gali veikti. Mergaitė jaučia estetiką, gražiai komponuoja. Kol mama šalia, ji gali daug padaryti“, – sako mokytoja. Lidija labai džiaugiasi, kad dukra pakliuvo į šį centrą: „Kai Viktorija baigė vidurinę mokyklą, norėjome mokytis Žirmūnų specialiojoje mokykloje, bet ten mūsų nepriėmė. Tuomet sužinojome apie šį centrą. Dabar esame labai patenkintos, kad patekome būtent čia. Mes abi dabar studentės.“

visiškai savarankiškas. Kita vertus, jiems, galima sakyti, nėra amžiaus skirtumo barjerų, todėl specialiųjų poreikių vaikai daug bendrauja tarpusavyje – ir Vilniuje, ir visoje Lietuvoje: dalyvauja renginiuose, mugėse, koncertuose.

Kodėl centras nusprendė ugdyti specialiųjų poreikių turinčius mokinius?

S. K.: Todėl, kad mūsų specialybės tinka vaikams su tokiu išsivystymu, juk jų negalima mokytis, pvz., metalo apdirbimo. Jiems reikia ramios veiklos. Mokykloje turime ir socializacijos centrą mažyliams, kur auklės specialybės studentės prižiūri kitų mokinių vaikus. Tačiau šiemet pagal floristo padėjėjo programą mokosi tik antrakursiai ir trečiakursiai. Naujokų grupė nesusirinko, gavome tik 3 prašymus. Kur jie dingę?

G. Z.: Smagu, džiugu, kad darai gera. Ir jų šeimoms tai didelė paspartis – vaikas tobulėja kitoje aplinkoje. Šiai programai jau daugiau kaip 10 metų, per visą tą laiką nepasitaikė, kad koks sveikasis būtų pasišaipęs, nuskriaudęs. Kai šalia sveiko vaiko yra silpnesnis, ugdoma užuojauta. Todėl mūsų bendruomenė yra labai geranoriška.

Seniau, kai dirbau kitame darbe, kasdien eidavau po porą valandų padirbėti į dienos centrą „Mažoji gubojė“. Kai mano kolegės imdavo skūstis, kaip viskas blogai, aš joms sakydavau: nueikite su manimi į pamoką, tada jums toks gražus ir šviesus taps gyvenimas, kad tikrai nedejuosite dėl niekų.

Inga KUČINSKIENĖ

Pirmoji lietuvių gimnazija anksčiau ir dabar

Išsilavinimas kiekvienam šiuolaikiniam žmogui yra neatsiejama gyvenimo dalis. Kaip pasakytų Albertas Einšteinas: „Išsilavinimas yra tai, kas lieka, kai užmirštame visa, ko mus mokė“; o Adolfas Dystervegas pridurtų, kad „tai ne žinių kiekis, o didis suvokimas ir tobulas pritaikymas to, ką išmanai“. Jei išsilavinimas žmogui toks svarbus, vienareikšmiškai svarbi ir mokykla, o ką jau kalbėti apie pirmąją.

Ir visgi klausimas išlieka: kas gi toji pirmoji lietuvių – tik lietuvių – gimnazija?

Remiantis Lietuvos mokslo akademijos Vrublevskių bibliotekoje saugomais istoriniais šaltiniais, pirmoji visus dalykus griežtai tik lietuvių kalba mokiusi mokykla buvo įsteigta 1915 m. rugsėjo 27 d., o spalio 9 d. įvyko pirmasis pedagogų posėdis. Ši mokykla buvo pavadinta Vilniaus lietuvių gimnazijos kurso pamokomis. Dabar iš šios gimnazijos yra išaugusios keturios senamiesčio mokyklos: Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazija, Vilniaus Salomėjos Nėries gimnazija, Vilniaus Antano Vienuolio progimnazija ir Vilniaus Vytės Nemunėlio pradinė mokykla. Šiandien šios ugdymo įstaigos mini savo mokyklos šimto metų jubiliejų.

Šimtas metų – ilgas kelias, kuris mokyklai nebuvo labai lengvas...

Iš pradžių dabartinės Lietuvos teritorijoje nebuvo nė vienos griežtai lietuviškos mokyklos, tačiau tai nereiškia, kad tuo metu švietimo įstaigų apskritai nebuvo. Atsižvelgiant į politinę ir socialinę situaciją vaikai galėjo lankyti kitas tų laikų valdžios institucijų įsteigtas ir globojamas mokyklas, kuriose buvo mokomasi lotynų, lenkų, rusų ir vokiečių kalbomis. Netrukus ėmė veikti Lietuvių draugijos nukentėjusiems dėl karo šelpti centro komitetas, kurio viename iš pirmųjų posėdžių lietuviškos gimnazijos viziją ir įsteigimo būtinybę pristatė pats Antanas Smetona. Šis centro komitetas paskyrė pirmosios lietuvių gimnazijos steigėjus – daktarą Joną Basanavičių, Mykolą Biržišką ir Povilą Gaidelionį. Pirmuoju direktoriumi sutiko tapti M. Biržiška. Lietuvių gimnazijos pavyzdžiu netrukus pasekė Kauno gimnazija, vėliau Panevėžio, Šiaulių ir kitos. Lietuviškumo idėja ėmė sparčiai plisti visoje šalyje.

1915 m. gruodį gimnaziją pradeda globoti „Ryto“ draugija. Nuo to laiko ji buvo vadinama „Ryto“ draugijos Vilniaus lietuvių gimnazija. Mokyklai sparčiai plečiantis „Ryto“ draugija nesugebėjo jos išlaikyti savo lėšomis ir 1918 m. lapkritį perdavė ją vyriausybei. Švietimo ministerija šią mokyklą pavadino I-ąją Vilniaus vyrų gimnazija ir perkėlė į tinkamesnes patalpas, dabartinę Vilniaus muzikos akademiją. 1921 m. rugpjūčio 22 d. gimnazija pavadinta Vytauto Didžiojo vardu.

Atrodė, kad viskas vyksta sklandžiai ir vis didėjančiu pagreičiu, tačiau taip nebuvo... Jau po mėnesio lenkų okupantai įsiveržė į tuometines gimnazijos patalpas ir jėga išvarė pedagogus bei mokinius į gatvę. Praėjus 15 dienų juos priglaudė žydų visuomenės veikėjai savo realinėje

gimnazijoje. Po poros mėnesių M. Biržiška dėl nepalankių darbo sąlygų išnuomojo kitas patalpas ir, deja, pats netrukus okupantų buvo išstremtas, o į jo vietą išrinktas Marcelinas Šikšnys, garsėjęs kaip rašytojas, dramaturgas ir pedagogas.

1931 m. Vytauto Didžiojo gimnazija persikėlė į erdvų Konstantino Stašio namą, o po beveik dešimtmečio Lietuvos Švietimo ministerijos nurodymu buvo padalinta į dvi dalis: berniukų gimnazijai paliktas Vytauto Dižiojo vardas, o mergaičių klasių dalis tapo atskira Birutės gimnazija, kuriai po 15 metų, 1946 m., Salomėjos Nėries gimimo metinių proga buvo suteiktas šios poetės vardas.

Tačiau dar prieš tai pasaulį siaubė alinantis karai, kurie sparčiai viską keitė ir čia, Lietuvoje. Hitlerininkai išvarė Vytauto

Vilniaus lietuvių mergaičių gimnazija (centre sėdi mokytojas Stasys Matjošaitis, jam iš kairės Marija Šikšnytė). 1920 m., Vilnius

Didžiojo gimnaziją iš jos patalpų, tuomet šiai mokyklai teko ieškoti prieglobsčio netoliese veikusioje amatų mokykloje. 1944 m. bolševikų valdžia atėmė garbingą Vytauto Didžiojo gimnazijos vardą. Mokykla pavadinama I-ąja berniukų gimnazija. Berniukai pradėjo mokytis po pietų Vilniaus II-ojoje mergaičių gimnazijoje, o beveik po dviejų metų I-oji berniukų gimnazija buvo grąžinta į ankstesnes patalpas. 1949 m. pertvarkyta ir pavadinta Vilniaus I-ąja vidurine mokykla.

Taip mokykla veikė dešimt metų. 1957 m. Lietuvos TSR švietimo ministro įsakymu Vilniaus I-ąjai vidurinei mokyklai suteiktas Antano Vienuolio vardas, o dar po šiek tiek daugiau nei 40 metų Antano Vienuolio ir Salomėjos Nėries vidurinėms mokykloms suteikti gimnazijos statusai.

2002 m. Vilniaus miesto savivaldybės taryba, vykdydama švietimo reformą, iš Salomėjos Nėries gimnazijos pradinių klasių įsteigė Vytės Nemunėlio pradinę mokyklą.

2005 m. rugsėjo 1 d. Vilniaus Antano Vienuolio gimnazija pertvarkyta į Vilniaus Antano Vienuolio pagrindinę mokyklą ir Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnaziją.

2015 m. Vilniaus Antano Vienuolio pagrindinei mokyklai suteiktas progimnazijos statusas.

Taigi, 100 metų – ilgas kelias. Pirmoji lietuvių gimnazija gimė, augo, kovojo, ieškojo, bėgo, sugrįžo, brendo, dalinosi ir niekada neprarado savo orumo ir tapatumo. Apie tokią mokyklą byloja istoriniai faktai... Kokia gi šiandien yra pirmoji lietuvių gimnazija ir ką ji visgi reiškia šių dienų mokiniams ir mokytojams? Atsakymą į šį klausimą gana lengvai būtų galima surasti kiekvienoje iš šios gimnazijos išaugusioje mokykloje.

Visos keturios mokyklos yra savitos, autentiškos, turinčios savo dvasią, kultūrą ir susiformavusios ugdymo vertybėmis pagrįstą savo tapatybę. Jos dar iki dabar puoselėja pirmajai lietuvių gimnazijai svarbias vertybes – tautiškumą, lietuviybę, gimtąją kalbą, tautos istoriją, pilietiškumą, demokratiją, humaniškumą, pagarbą žmogui ir meilę tėvynei. Kiekvienoje iš jų dirba puikūs pedagogai, kurie yra ne tik savo sričių profesionalai, tačiau ir sąmoningi šių dienų mokyklos formuotojai. Kiekvieną dieną dirbami prasmingą darbą ir organizuodami gausybę ugdymosi veiklų, jie nenukrypsta nuo mokyklos šaknų ir pedagogo laikysenos, kurią savo pavyzdžiu pabrėždavo gimnazijos įkūrėjai, garsūs mokytojai, šią mokyklą baigę, o vėliau edukologijos srities mokslininkais tapę mokiniai. Šiandien Vytauto Didžiojo, Salomėjos Nėries gimnazijas, Antano Vienuolio progimnaziją ir Vytės Nemunėlio pradinę mokyklą lanko beveik 3 tūkst.

Vasario 16-osios minėjimas Vytauto Didžiojo gimnazijos salėje. 1935 m.

Pirmosios lietuvių gimnazijos įkūrimo jubiliejaus minėjimas Rotušės aikštėje

mokinių, kurie yra smalsūs, aktyvūs, kūrybiški, greitai besimokantys ir geriausių ugdymosi rezultatų siekiantys Lietuvos vaikai – mūsų šalies ateities kūrėjai. Visos keturios mokyklos yra ir stiprios bendruomenės, į kurių gyvenimą aktyviai ir atsakingai įsitraukia ir tėvai: nuo sprendimų, susijusių su mokinių ugdymusi, priėmimo iki bendruomenės švenčių organizavimo ir dalyvavimo jose. Mokyklos turi ir platų socialinių partnerių tinklą, bendradarbiauja ne tik tarpusavyje, bet ir rengia bendrus projektus su kitomis šalies ir užsienio organizacijomis. Šiandien šios mokyklos yra vienos iš tų, kurios rodo pavyzdį kitoms Lietuvos ugdymo įstaigoms, dalijasi savo patirtimi, idėjomis, vizija.

Sakoma, kad gera yra ta mokykla, kurioje kiekvienas jos bendruomenės narys yra laukiamas ir pasijunta lyg antruose namuose. Šis jausmas, o galbūt būseną, juntama visose keturiose mokyklose. Tuo buvo galima įsitikinti spalio 5 d. Vilniaus Rotušės aikštėje ir spalio 9 d. „Siemens“ arenoje vykusiuose koncertuose, kuriuose

pirmosios lietuvių gimnazijos įkūrimo jubiliejų minėjo šių mokyklų esami ir buvę mokiniai, jų tėvai, mokytojai, socialiniai partneriai iš Lietuvos ir užsienio. Vilniaus „Siemens“ arenoje susirinko apie 8000 svečių ir dalyvių, 2 dalių programoje pasirodė 16 kolektyvų, tarp kurių ir orkestras „Vilnius Sinfonietta“, chorai „Ąžuoliukas“ ir „Liepaitės“. Mokyklas sveikino Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė ir Ministras Pirmininkas Algirdas Butkevičius, taip pat garsūs šalies atlikėjai: Virgilijus Noreika, Erika Dženingas, Anžela Adomovič ir kt. Daug gražių žodžių, profesionalių pasirodymų, o svarbiausia – pakilios nuotaikos, kuri atsispindėjo visų renginio dalyvių veiduose ir kurią jie išsinešė į savo jaukius namus.

Minėdami pirmosios lietuvių gimnazijos šimtmetį tarėme tvirtą ir pagarbų „ačiū“ tiems, kurie įkūrė šią gimnaziją, puoselėjo, brandino ir šį kilnų darbą atlieka dabar.

Rytis KOMIČIUS
Vilniaus Vytauto Didžiojo g-jos mokytojas

Atviros Lietuvos fondas – nevyriausybiniė ne pelno organizacija, kurios pagrindinis tikslas – remti atviros, demokratinės, pilietinės visuomenės kūrimąsi Lietuvoje. Fondas įsteigtas 1990 m. spalio 5 d. Pagrindinis šios organizacijos švietimo programos principas buvo alternatyvios švietimo sistemos ieškojimas. 1993 m. rugsėjį Fondas su tuometine Kultūros ir švietimo ministerija pasirašė susitarimą „Dėl projekto „Švietimas Lietuvos ateičiai“ (ŠLA) įgyvendinimo“.

Baigiantis pirmajam Fondo veiklos dešimtmečiui: E. Pranckūnienė, Daiva Penkauskienė, Jurga Baltronaitytė-Balaišienė, V. Būdienė, Virginija Aleksejūnaitė, M. Vildžiūnienė

„Esamą realybę – suvokti kaip uždavinį“

„Švietimo naujienos“ kalbina prieš 22-ėjus metus Projekto koordinacinės tarybos pirmininku tapusį **Darių KUOLĮ**.

Anuomet esate teigę, kad „turėtume esamą realybę suvokti kaip uždavinį. Tai realybė, kurią turime keisti. Ne įtvirtinti, o būtent keisti.“ Kaip galvojate šiandien, ar tai pavyko?

Pavyko. Tačiau tik iš dalies. Per ketvirtį amžiaus gerokai pasikeitė ir mokykla, ir buvusi pokomunistinė Lietuvos tikrovė. Tuomet būta vilčių, kad atkurtos valstybės išmintingai kuriama ir remiama mokykla gebės drąsiau eiti visuomenės raidos priekyje, brėžti visuomenės ateities gaires ir ją keisti. Pirmaisiais nepriklausomybės metais atrodė svarbu stiprinti mokyklą, kad ji po sovietinės priklausomybės dešimtmečių suteiktų pagrindus laisvam, savarankiškam žmogui, laisvai bendruomenei. Projektas „Švietimas Lietuvos ateičiai“ tam ir buvo skirtas. Siekėme sutelkti visuomenės kūrybines pajėgas tolesnei švietimo kaitai, pratęsti tą darbą, kurį Sąjūdžio metais dirbo daktarės Meilės Lukšienės suburtas žmonių ratas, o atkūrus valstybę – atsinaujinusi Kultūros ir švietimo ministerija. Nėra abejonės, kad mokykla, mokytojų bendruomenė prisidėjo prie demokratiškos Lietuvos permainų. Ar užtektinai? Ar per nepriklausomybės metus sugebėję laiku reaguoti į svarbiausius Lietuvos visuomenei tekusius iššūkius ir sulaukė reikalingos valstybės paramos – jau kitas, rimtesnių tyrimų reikalaujantis klausimas.

Taip pat anuomet esate sakę, kad „projekto idėja gimė ne kažkur gatvėje, o pačioje ministerijoje“. Kas tai lėmė ir suvaidino svarbiausią

vaidmenį? Kiek tai priklausė nuo visuomeninės politinės situacijos 1992-aisiais?

Kai 1993 m. išėjau iš Kultūros ir švietimo ministerijos, netrukus sulaukiau profesorės Irenos Veisaitės, Atviros Lietuvos fondo valdybos pirmininkės, kvietimo prisidėti prie fondo veiklos ir su šios organizacijos parama tęsti pradėtus švietimo pertvarkos darbus. Sutarėme, kad fondui parengsime švietimo projektą. Būtent tai ir padarėme su ministerijoje dirbusiais žmonėmis: Egle Pranckūniene, Marina Vildžiūniene bei kitais. Taip atsirado „Švietimas Lietuvos ateičiai“. Siūlėme šį projektą grįsti Atviros Lietuvos fondo ir ministerijos glaudžiu bendradarbiavimu – ir fondo valdyba, ir tuometinis kultūros ir švietimo ministras Dainius Trinkūnas tam pritarė. Projekto programų koordinatoremis tapo Eglė ir Marina, vėliau prisijungė ir Virginija Būdienė. Projekto taryboje ir ekspertų komisijose dirbo ir žmonės iš ministerijos: profesorė Vanda Zaborskaitė, viceministrė Marija Barkauskaitė, Arūnas Peškaitis, Vytautas Toleikis, Rita Dukynaitė, Kęstutis Kaminskas bei kiti, vėliau – viceministras Remigijus Motuzas. Toks bendradarbiavimas ir tarpusavio pasitikėjimas ir lėmė projekto sėkmę. „Švietimas Lietuvos ateičiai“ buvo tam tikra alternatyva tuometinio Seimo daugumos nuostatai, jog Lietuvoje reikia išsaugoti „gerą tarybinę mokyklą“.

Kokios ŠLA veiklos buvo sėkmingiausios?

Visos projekto programos turėjo savo sėkmės istorijas. Bendrojo lavinimo mokykloms buvo parengta daugybė ne tik naujų, bet ir naujo stiliaus vadovėlių, išleisti mokymosi šaltiniai, jais aprūpintos mokyklų bibliotekos. Šiais šaltiniais,

pažymėtais projekto ženklais, naudojamosi iki šiol. Mokytojų rengimui, mokyklų vadovų ir mokytojų kvalifikacijos tobulinimui buvo suteikta naujų postūmių. Šios srities veikloms fondas galėjo pasikviesti žinomus užsienio mokslininkus, ekspertus, parengti, išversti, išleisti reikalingų ugdymo psichologijos, filosofijos, metodikos, vadybos knygų, kurių tuo metu labai trūko. Projekto veikla paskatino žinomus Lietuvos mokslininkus ir menininkus rašyti vadovėlius mokiniams, studentams, mokytojams. Buvo prisidėta prie mokyklų kompiuterizavimo ir elektroninių ugdymo priemonių rengimo. Labai svarbu, jog remtos pačių Lietuvos mokyklų kūrybinės iniciatyvos, jų programos ir projektai. Šią veiklą vėliau sėkmingai pratęsė „Švietimo kaitos fondas“. Projektas sukūrė tam tikrus edukacinės veiklos ir bendradarbiavimo modelius, kurių dalį perėmė kitos bendruomenės ir institucijos.

Ar regite šiandieniniame švietime ŠLA veiklos atgarsių?

Taip, projekto veiklos pėdsakų palikta daug: ir jau minėti vadovėliai, mokymosi, studijų šaltiniai, ir mokyklų šiuolaikinės vadybos įgūdžiai. Projektas paskatino daug privačių leidyklų atsigręžti į mokyklos poreikius, imtis modernių vadovėlių rengimo ir leidybos. Projekto patirtimi ir veiklos modeliais šiandien remiasi švietimo erdvėje dirbančios kitos visuomeninės, pilietinės institucijos, kartais – Švietimo ir mokslo ministerija, kurdamas ir įgyvendindamas naujas programas bei projektus.

Dėkojame.

Zina RIMGAILIENĖ

ALF švietimo programų palikimas

Atviros Lietuvos fondo (ALF) dvidešimt penkmetis paminėtas diskusija „Švietimas Lietuvos ateičiai?“, kurią surengė iš šio fondo išaugusios organizacijos – Mokyklų tobulinimo centras, Šiuolaikinių didikų centras bei Vilniaus universiteto Švietimo studijų centras. Diskusiją vedė Darius Kuolys, įžanginį pranešimą skaitė Vilniaus universiteto profesorius Rimantas Želvyas.

„Proginiai pranešimai gali būti įvairūs. Turbūt paprasčiausias būdas būtų išvardyti, kiek per Atviros Lietuvos fondo švietimo programų gyvavimo laikotarpį pravesta seminarų, išleista knygų, įsteigta centrų. Pavyzdžiui, „Vikipedijoje“ galime perskaityti, kad iki 2008 m. ALF dėka buvo įvykdyta virš 40 stambesnių ir smulkesnių programų, išleista virš 350 knygų, skirta virš 60 milijonų JAV dolerių, sukurtos 26 dukterinės organizacijos bei nepriklausomos programos <...>. Tačiau aš pasirinkau kiek kitokį variantą – apibendrintai pakalbėti apie ALF švietimo programų palikimą: ar kas nors Lietuvos švietime būtų klostęsi kitaip, jeigu ALF švietimo programų nebūtų buvę? Čia norėčiau išskirti tris prasminius žodžius. Pirmasis žodis, kuris ateina į galvą, yra „alter-

natyva“. ALF pasiūlė alternatyvą, sudarė galimybę formuoti kitokiems požiūriams į švietimą, kuriems sovietinis švietimo modelis nepaliko erdvės. Jį pakeitęs tautinės mokyklos modelis, pripažinkime, taip pat. Sulig ALF atsiradimu atsivėrė erdvė ir kitokiems požiūriams. <...>

Pirmieji seminarai buvo vedami taip, kaip mums nebuvo įprasta – užsienio ir netgi užjūrio lektoriai, pasakojantys iki tol negirdėtus dalykus. Bene pirmąsyk organizuojant seminarus buvo pasirūpinta ir dalyvių maitinimu, ir laisvalaikiu; mokytojai pasijuto esą žmonės, kurie kažkam rūpi. Ar galėjo ta naujoji seminarų kultūra mus aplenkti? Turbūt ne. Tik galėjo ateiti ne taip greitai ir ne kartu su tokiais lektoriais, kaip Fulanas, Hopkinsas ar Finkas. Šiomet LEU į savo jubiliejinę konferenciją kvietė ir Salbergą, ir Hopkinsą. Nevažiavo. O į Fondo seminarus atvažiavo.

ALF programos lėmė bene didžiausią literatūrinį proveržį po sovietinio spaudinto žodžio monopolio. Dabar ši spaudinių banga nulsūgo. <...> Tačiau ALF knygos buvo pats pirmasis ir bene įsimintiniausias proveržis. Studentai ir šiandien tebesimoko iš daugelio tuo metu

išleistų knygų (juolab, kad tai švietimo klasika). ALF atvėrė duris ir mūsų autoriams, daugiausia alternatyvių vadovėlių ir programų rengėjams. Ne veltui vienu metu ALF buvo vadinamas „alternatyvia švietimo ministerija“. Fondas skatino viešąsias diskusijas apie švietimą. Tai yra tai, ko pasigendame šiandien. <...>

Antroji asociacija, kuri ateina į galvą prisiminus ALF, tai žodis „partnerystė“. Juk daug profesinių partnerių arba tiesiog draugų susiradome per įvairias fondo veiklas. Taip buvo sukurta svarbi pridėtinė vertė, nes tuo metu juk nebuvo nei „Facebook“, nei kitų tinklapių šiandien suteikiamų galimybių susirasti bendraminčių. Beje, tuo metu užmegzti tarptautiniai ryšiai tęsiasi iki šiol, dalyvaujama partnerystės tinkluose.

Trečiasis su ALF veikla susijęs terminas – „tvarumas“. Kiek tvarumo problema aktuali švietimo sistemoje, mus privertė suprasti ir nacionalinės švietimo reformos patirtis, ypač įvairūs europiniai projektai. Daugelis gerų idėjų buvo įgyvendinama tol, kol buvo vykdomi iš Europos Sąjungos lėšų finansuojami projektai. Nebėra finansavimo, nebėra ir tęstinumo. ALF ir šią problemą pavyko daugmaž išspręsti – steigiant įmones mokslo įstaigose (angl. spin-off). Ne visi įsteigti centrai išsilaikė, tačiau daugelis veikia. Ir tai, sutikime, yra ne taip jau dažnai pasitaikantis tvarumo švietimo sistemoje pavyzdys.

Reikėtų vienijančio idėjinio centro

Ši diskusijos pabaigoje išsakytą pastebėjimą iš dalies būtų galima laikyti ir jos apibendrinimu. Diskusijos vedėjas D. Kuolys kvietė žvelgti į ateitį, tačiau nepamiršti, kuo šiandienos švietimui svarbi Atviros Lietuvos fondo patirtis ir investicijos.

„Susikūrus programai „Švietimas Lietuvos ateičiai“ – atsirado pinigų švietimui. Pinigų atsirado! Dabartiniu požiūriu, kiek ten pinigai. Bet tada tai buvo išėitis“, – kalbėjo Virginija Būdienė. Ji teigė, kad „globaliosios tendencijos buvo labai svarbios, norėjome žinoti, kas vyksta pasaulyje, mums reikėjo atvirumo, pavyzdžių, didikų, modelių, kitokio vadybinio patyrimo, bet iš tikrųjų norėjome, kad ir mūsų vietiniai autoriai rašytų vadovėlius, kurtų metodikas, todėl tikslesnis to, ką darėme, pavadinimas yra lokalizacija. Pirmimenu, kaip 400 autorių dalyvavo pirmajame vadovėlių kūrimo konkurse. Žinoma, čia galima juoktis, kad profesoriai neturėjo ko valgyti, bet...“ Pasak V. Būdienės, galima tikėtis naujo sąjūdžio, tik reikia idėjų.

Dalyvauti diskusijoje pakviestas Arūnas

Poviliūnas prakalbo apie socialinių, humanitarinių mokslų problemą ir nuvertinimą. Jam antrino Virginijus Valentinavičius, sakęs, kad „humanitariką reikia ginti, nes šių mokslų nuvertinimą ir gujimą iš aukštųjų mokyklų, visų pirma, palaiko pramoninių asociacijų. O pakeisti valdžios nuomonę yra vienintelis būdas – ginčytis su ja.“ Čia Ramutė Bruzgelevičienė atsakė, kad kalbant apie socialinius, humanitarinius mokslus – mes einame paraleliai su Europos dokumentų idėjomis. Anuomet įrašė „humanitarizuoti Lietuvos švietimą“, europiniame dokumente aptinkame sąvoką „mokyklos ir mokslų humanitarizavimas“. „Aptikau dokumentų, kuriuose įvardijama, kad išvesti pasaulį iš krizės gali didesnis dėmesys gamtamoksliniam ir technologiniam ugdymui. Bet kas pasaulį įstūmė į šią krizę? Ar tik ne minėtų vertybių nebuvimas, jų neišsiugdymas?“, – retoriškai klausė R. Bruzgelevičienė. Ir niekas neprieštaravo V. Valentinavičiaus pastebėjimui, kad strateginio romantizmo laikai jau praėjo.

Tiesa, R. Bruzgelevičienė, buvusi „amžinoji ALF palydovė“, kurią organizatoriai

veždavosi į visus seminarus tam, kad ji matytų, girdėtų, fiksuotų ir rašytų, rašytų, rašytų, paprieštaravo dėl ŠLA programos alternatyvumo. „Aš manau, kad tai, kas buvo daroma, įrodymas ir parodymas, kokia Lietuvos švietimo sistema gali būti ir kaip yra pasaulyje.“ O apie dabartį ir ateitį ji sakė: „Dabar mūsų švietimas yra pasimetęs ir išsibarstęs, o Atviros Lietuvos fondas turėjo labai gerą struktūrą, centrą, kuris vienijo ir idėjas, ir pinigus, palaikė ryšius su Švietimo ministerija. O dabar – kiek projektų, tiek centrų. Jokio tarpusavio ryšio, jokio vienijimo. Esame išleidę labai daug europinių pinigų, bet jie nepadarė jokių rimtesnių pokyčių. Ir dabar leidžiamos knygos, metodinė medžiaga (pagalba mokytojui). Bet kai pasibaigia projekto finansavimas, jomis niekas nebesinaudoja. Kur dingio ta mokytojų liepsnelė, kurią jie turėjo fondo metais? Jeigu europiniai projektai dar grįš į Lietuvą, reikėtų pagalvoti apie vienijantį idėjinį centrą, kad pinigai būtų naudojami tikslingiau.“

Irena Veisaitė užtikrino galinti pasirašyti po šiais teiginiais. Prisimindama fondo pradžią ji kalbėjo: „Tai buvo laikas, kada reikėjo atverti duris ir visiems duoti žodį. Mes buvome dideli savo krašto patriotai. O dabar... reikia lyderio.“

Temą parengė **Zina RIMGAILIENĖ**

Prisijaukinta praeitis

Rudenėjant, kai pirmieji rugsėjo lietūs atgaivino gelsvėjančią sostinės rūbą, susirinkome Vilniaus lenkų kultūros namuose prisiminti Mykolą Kleopą Oginskį. (Panašu, arba dabar jau taip atrodo, JIS irgi mėgo rudens spalvas, vario raudonio girias Baltarusijos žemėse ir auksinius Lietuvos miškus pakeliui į Rietavą.) Ir šiam susiejimui buvo graži proga – Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro (LMNŠC) kartu su Dailės mokytojų asociacija ir Lenkijos institutu Vilniuje organizuoto tarptautinio vaikų ir jaunimo meninės kūrybos konkurso „M. K. Oginskis. Sugražinkime laiką“ pabaigtuvės – geriausių darbų autorių pagerbimas ir parodos apžiūra. Konkurse dalyvavo 224 vaikai ir jaunuoliai iš Lietuvos, Rusijos federacijos ir Baltarusijos.

Iškilmingos popietės preliudas – M. K. Oginskio muzika, o visų pirma – polonezas „Atsisveikinimas su tėvyne“. Dabar jau žinome, kaip Mykolas Kleopas ilgėjosi Tėvynės ir kokiais vaizdiniais, garsais, kokiomis spalvomis ji, Tėvyne, lankydamas ją. O popietė prasidėjo Vilniaus Balio Dvariono dešimtmetės muzikos mokyklos auklėtinių muzikavimu. Ši mokykla, beje, ne pirmus metus prasmingai bendradarbiauja su Lenkijos institutu Vilniuje. Pratešdama muzikos ir prisiminimų temą švietimo ir mokslo viceministrė Natalja Istomina kalbėjo, kad polonezas jai priminė muzikinės dėžutės, kurią saugojo močiutė, melodiją. Ji dėkojo konkurso

sumanytojams. „M. K. Oginskio kūryba garsina Lietuvos vardą ir mus visus padaro ypatingus. Konkursui pateikti darbai labai įvairūs ir kupini skirtingų, bet gerų emocijų. Sėkmės tęsiant tradicijas“, – linkėjo viceministrė.

MATERIALUSIS PAVELDAS PADEDA PRISIJAUKINTI PRAEITĮ

Nacionalinės dailės galerijos Informacijos centro kuratorė, menotyrininkė Eglė Juocevičiūtė parodos katalogo įžangoje rašė: „Manau, tiek istorijos mėgėjai, tiek profesionalai pritartų, kad istorinių vaizdinių kūrimas labai padeda jiems įsijausti į praeitį, ją prisijaukinti, padaryti jos išmanymą savaime suprantamą. Konkursas – tai maža, bet labai sėkminga to praeities jaukinimosi proceso dalelė. Norėdami dalyvauti konkurse, moksleiviai turėjo susipažinti su kunigaikščio M. K. Oginskio asmenybe, gyvenimu, kūryba, jo laikotarpio mada ir politika. Susipažinti ne paviršutiniškai, bet taip giliai, kad perskaitytus žodžius išverstų į vaizdų kalbą, kilusiai idėjai išreikšti parinkdami tinkamą siužetą, formą, spalvą, techniką ir taip dailės išraiškos priemonėmis sukurdami norimą nuotaiką.

Be abejo, konkurso misija svarbi ne tik todėl, kad jaunajai kartai padeda per vaizdus prisijaukinti praeitį, bet ir todėl, kad dėl bendro istorinio paveldo besipešančias tautas – lietuvių, lenkų ir baltarusių – moko nesupaprastinti („Nieko nenoriu girdė-

ti, M. K. Oginskis buvo lietuvis / lenkas / baltarusis!“), o žiūrėti į praeitį kaip į daugiasluoksnį ir daugiaprasmių organizmą („Ką XVIII a. pabaigoje reiškė būti Abiejų Tautų Respublikos patriotu, didiku, kompozitoriumi, poetu, karininku, tremtiniu, valdininku ir kovoti dėl laisvės, siekiant išsivaduoti iš Rusijos imperijos?“).

Konkurso dalyvių darbai atspindi tą mąstymo apie praeitį daugiasluoksniskumą, nes kiekviename matome vis kitokį siužetą, vaizdavimo būdą ir technikos junginį. Paprasčiausia pradėti nuo to, kas pirmiausia krenta į akis – siužetų įvairovės. Daugelyje darbų matome kruopščiai nupieštus M. K. Oginskio dvarus Zalesėje ir Rietave bei jo paveldėtus Sluškų rūmus. Materialusis paveldas turbūt sėkmingiausiai padeda prisijaukinti praeitį – vaikščiodami aplink dvarą ir įėję į vidų, apžiūrinėdami puošnius fasadus, veidrodžius ar vazas, galime pasijusti tarsi persikėlę į pirmųjų dvaro šeimininkų laikus, mėginti suprasti jų skonį, kasdienius ir šventinius džiaugsmus. Dalyvių darbuose matome, jog prie dvarų esantys puikiai prižiūrėti parkai akivaizdžiai pagelbėdavo pritrūkus įkvėpimo ar norint pailsėti nuo įtemptos kūrybos.

Kitai konkurso dalyvių daliai labiau nei pastatai rūpėjo tai, kas juose vyko. Koncertai ir pobūviai – itin svarbi dvarų kultūros dalis, atspindinti pobūvių rengėjų vertybes <...>.

Dar kitai konkurso dalyvių daliai labiau nei pastatus ir šventes rūpėjo perteikti M. K. Oginskio muzikinės kūrybos savitumą ir įkvėpimo paieškas. Be abejo, ne vieną dalyvį įkvėpė žymiausias jo kūrinys – polonezas „Atsisveikinimas su tėvyne“, suderinantis skausmo, vilties ir ilgesio emocijas.

Keli jaunieji dailininkai susižavėjo M. K. Oginskio kelionių geografija. Po 1794 m. sukilimo M. K. Oginskis (turėjęs pasitraukti ir galiausiai praradęs viltį išsivaduoti iš Rusijos imperijos okupacijos) keliavo po visą Europą – nuo Londono ir Hagos iki Florencijos ir Konstantinopolio – pažino skirtingas kultūras, parveždamas tas žinias į savo kraštą ir panaudodamas jas kūryboje.

Geriausi konkursui atsiųsti darbai stebina vaizdavimo būdų ir technikų įvairove. Galima rasti realistinių darbų, taip pat metaforiškų, kuriuose apibendrinti peizažas, interjeras ar figūros perteikia M. K. Oginskiui rūpėjusias problemas, ir, žinoma, plakatiškų, ryškiai ir skambiai perteikiančių M. K. Oginskio daugiakultūriškumą, patriotiškumą, kūrybingumą. Guašas, akvarelė, pieštukas, tušas, pastelė, kompiuterinė grafika ir kitos, galbūt, net pačių jaunųjų dailininkų sugalvotos technikos neleidžia nuobodžiauti, nes kiekviena pasiūlo vis kitą emociją, su kuria turėtume žvelgti į jaunųjų dailininkų kūrinius.“

Apdovanojimus įteikia: vertinimo komisijos pirmininkė, VŠĮ Vilniaus „Versmės“ katalikiškosios g-jos dailės mokytoja Daiva Varslavėnienė, N. Istomina, M. Kasner ir vertinimo komisijos narys, Dailės mokytojų asociacijos prezidentas, Vilniaus Vasilijaus Kačialovo g-jos dailės mokytojas metodininkas Rimantas Kisieliūnas

„Atsivėlinimas su Tėvyne“. Viktorija Marcinkevičiūtė, 17 m., Kalvarijos meno mokykla, mokyt. Irena Šidlauskienė (Didysis prizas)

„Didžioji sava gimtinė“. Aleksandra Sirotė, 14 m., Borisovo vidurinė mokykla Nr. 7, mokyt. Svetlana Vankova (I vieta)

„Poloneza laikas pradėti“. Roberta Stefanovič, 14 m., Vilniaus Joachimo Lelevelio vidurinė mokykla, mokyt. Jolanta Boris (II vieta)

„Gyvenimo teliui“. Rugijė Normantaitė, 16 m., Skruodo Pranciškus Žadeiko gimnazija, mokyt. Laima Valtuvienė (I vieta)

„Kelionė“. Lina Strikaitė, 18 m., Kauno taikomosios dailės mokykla, mokyt. Gedrė Laurinaitė (III vieta)

„Linksmas dainelė“. Anastasija Budkovskaja, 7 m., Molodčno menų gimnazija-koledžas, mokyt. Larisa Šulckaja (I vieta)

Algimanto Urbellio nuotraukos

TAI YRA MŪSŲ BENDRAS TURTAS

Lenkijos instituto Vilniuje direktorė Małgorzata Kasner (beje, rugsėjį baigusi savo darbą Lietuvoje) kalbėjo: „Be galo džiugu, kad M. K. Oginskis taip puikiai subūrė visus šio konkurso dalyvius. Lenkijos institutas Vilniuje ne pirmus metus sėkmingai bendradarbiauja su LMNŠC, o ši kartą ir su Dailės mokytojų asociacija.

Labai džiaugiamės gavę galimybę prisidėti prie šio nuostabaus M. K. Oginskio atminimui skirto projekto.

Viceministrė kalbėjo apie jausmus, kuriuos pabudina M. K. Oginskio muzika. Manau, kad UNESCO šiuos metus paskelbė M. K. Oginskio metais norėdama parodyti asmenį ir asmenybę, priklausančią kelioms tautoms – mūsų bendrą turtą. Mieli mokiniai, jūsų darbai, jūsų mokytojų

pastangos, tėvų ir artimųjų palaikymas rodo, kad mes puikiai galime perskaityti šį daugiakultūrį, daugiakalbį tekstą, į kurį įrašytas ir M. K. Oginskis.“

Lenkų kultūros namuose eksponuota 60 meniškiausių darbų. Vėliau paroda persikėlė į Plungės viešosios bibliotekos Bokšto salę. Čia veikė iki spalio 17 d.

Zina RIMGAILIENĖ

Visus darbus ir laimėtojų sąrašą galite rasti internete – www.lmnsclt/lt/oginskis.

Išlikti pasaulio piliečiu ir lietuviu

Straipsnio pradžia aštuntajame „Švietimo naujienų“ numeryje.

VAIKAI NORVEGIJOJE ANKSTI TAMPA SAVARANKIŠKI

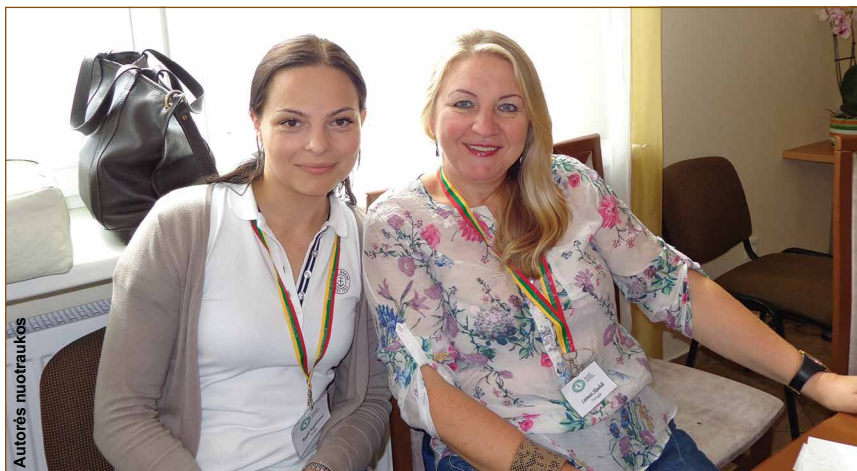
Norvegijoje, Rogolande, gyvenančiai **Laimutei Skiudulei**, sako, eidavo per širdį, kad lietuviai vienas kito atžvilgiu dažnai laikydavosi gana atšiauriai. Ir kartą prieš koncertą, į kurį buvo susirinkusi lietuvių bendruomenė, ji nebeištvėrė – užlipo ant scenos ir paklausė: „Kodėl mes esame priešai vienas kitam?“ Netrukus atsirado žmonės, kurie pasiūlė įkurti lietuvių bendriją, o maždaug prieš trejus metus Laimutė, mokyklinės psichologijos magistrė, bendrijos puslapyje rado kvietimą prisijungti prie mokyklos įkūrimo. „Turiu ir pedagoginės, ir vadybinės patirties, todėl sutikau. Surinkau savanores ir surengėme „Vaikystės šventę“ – taip sužinojome, kiek ir kokių vaikų yra apylinkėse. O nuo rugsėjo jau susirinkome į patalpas, gautas iš komunos. Kadangi čia susirenka maži vaikai (iš viso apie 35), todėl pavadiname centru, nes iki mokyklėlės nepriaugome“, – pasakoja Laimutė.

Didžiausias jos džiaugsmas – bendrijos palaikymas, stiprus tėvų komitetas ir komunos pagalba, nes lietuviško Rogolando vaikų centrui nereikia mokėti už patalpas. O didžiausias iššūkis jos mokiniams – šeštadieniais po sunkios savaitės įveikti ilgą kelią iki centro. Atvykę jie dvi valandas mokosi lietuvių kalbos, paskui vyksta kiti užsiėmimai.

Nors tai populistiška, bet negali nepaklausti: ar lietuvių šeimos nerimauja dėl to, kad gali prarasti savo vaikus? „Nepažįstu nė vienos mamos ar tėvo, iš kurio būtų atimtas vaikas. Mūsų apylinkėse negirdėjau nieko panašaus. Norvegijoje vaikai auga gerai prižiūrimi ir laisvi, jie turi ne tik teises, bet ir pareigas. Darželyje mažiukai būna lauke bet koku oru, pabrėžiu – bet koku! Daug mokinių į mokyklą atvyksta dviračiais, nors ir lyja. Paauglės padeda prižiūrėti jaunesnius vaikus, o tėvų garažai prikrauti visokiausių įrankių, kuriais gali naudotis berniukai. Jie anksti tampa savarankiški, todėl ir atsakingi – tėvai jų „neaugina“ iki 25 metų, kaip esame priversti Lietuvoje“, – pasakoja L. Skiudulė.

Šveicarijoje, netoli Ciuricho, gyvenančios **Danguolės Kappich** patirtis panaši: net maži vaikai į darželį nueina vieni! Viena vertus, mokyklos ir vaikų darželiai yra arti namų, jų daug, kita vertus, Šveicarijoje yra gana saugu.

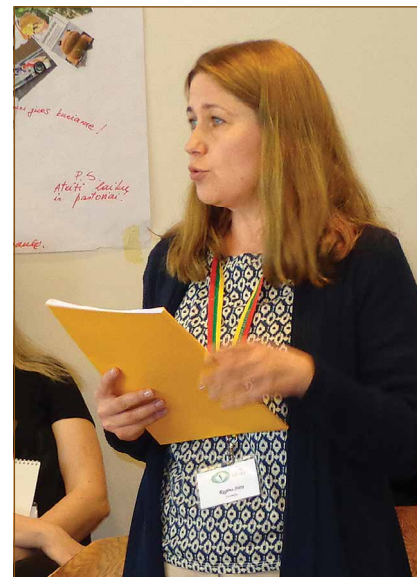
Danguolė sekmadieninei mokyklėlei

R. Kapiliorienė ir L. Skiudulė

D. Kappich

R. Siira

„Pagrandukas“ vadovauja nuo pernai. „Iš pradžių kaip mama trejus metus vedžiau savo abu sūnus – dabar jie jau septynmečiai. Esu ekonomistė, „į puodą įmetė“ – tad kapstausi... – juokauja Danguolė. – Į mokyklėlę susirenka 12–25 vaikai nuo pusantrų iki 7 metų amžiaus. Turime tik atėinančią muzikos mokytoją. Ryte susirenkame, muzikos mokytoja išjudina vaikus ir suaugusiuosius, pašokame, padainuojame, po to skaitome pasaką ar šiaip kokia tema kalbame, žaidžiame, darome įvairius darbelius. Prie mūsų, suaugusiųjų, vaikai kalba lietuviškai, bet vos tik nusisuki, jau prabyla vokiškai... Bet tos lietuviškos dainelės jiems vis tiek įstringa.“

Ciuriche dažniausiai gyvena mišrios šeimos, labai mažai tokių, kuriose abu tėvai būtų lietuviai. Mokykla yra lietuvių bendruomenės dalis, gauna paramą knygoms, bet savus reikalus sprendžia

patys. Iš bendruomenės narių mokymo priemonėms imamas 10 frankų, o iš kitų – 20 frankų mokestis. Mokytojos (daugiausia mamos) atlyginimo negauna. „Nenorime imti didesnio mokesčio, nes tada tėvų neprisiprašys padėti, tektų samdyti mokytojus, o jų dargi ir nėra“, – sako Danguolė.

SUOMIJA LIETUVIŲ KALBOS MOKYTOJAMS MOKA ATLYGINIMĄ

Regina Siira Espo miesto ir Helsinkio mokyklose lietuvių kalbos mokytoja dirba oficialiai, gauna atlyginimą iš Suomijos valstybės. „Pagal Suomijos švietimo įstatymą kiekvienas vaikas turi galimybę mokytis savo gimtosios kalbos. Nors tai neprivaloma, bet tokia galimybė suteikiama. Tam, kad būtų atidaryta lietuviška klasė, turi susirinkti tam tikras skaičius

Lietuvių kalbos mokytojų asociacijai – 20

Kaliningrado regioninė lietuvių kalbos mokytojų asociacija mini įkūrimo 20-metį. Tai aktyvi, kūrybinga organizacija, palaikanti glaudžius ryšius su Lietuva.

Kaliningrado srityje lietuvių kalbos ir etnokultūros pamokėlės dažniausiai vyksta rusiškose mokyklose kaip fakultatyvai ar būreliai. Lietuviška yra tik viena – Kaliningrado (Karaliaučiaus) Liudviko Rėzos lietuvių draugijos sekmadieninė mokykla. Vieni mokytojai važinėja iš Lietuvos, o kiti yra tenykščiai gyventojai. Dauguma jų – lietuvių kilmės, tačiau kai kurie net neturi lietuviškų šaknų, tik moka lietuvių kalbą.

Pasak Alekso Bartniko, asociacijai vadovaujančio ilgus metus, mokytojų šiame krašte trūksta, nes lietuvių kalbos mokymosi poreikiai nemažėja. 2014–2015 m. m. lietuvių kalbos čia mokėsi daugiau nei 800 mokinių. Prie lietuvių kalbos ir kultūros palaikymo šiame krašte prisideda ir Lietuva. Šiais mokslo metais Kaliningrado srities mokyklose pagal sutartis, sudarytas su Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM), dirba 19 mokytojų, kurie moko lietuvių kalbos ir veda lietuvių kalbos ir etnokultūros fakultatyvus.

ŠMM parėmė asociacijos svetainės www.lituanika.ru įkūrimą. Mokytojai aktyviai dalyvauja Švietimo ir mokslo ministerijos organizuojamuose seminaruose, projektuose, konkursuose.

Į asociacijos, prieš 20 metų suvienijusios Kaliningrado krašto mokyklose lietuvių kalbą ir etnokultūrą dėstančius mokytojus, veiklą šiuo metu aktyviai įsitraukę 25 mokytojai ir meno kolektyvų vadovai.

Kaliningrado regioninės lietuvių kalbos mokytojų asociacijos misija – puoselėti tautinį tapatumą Mažosios Lietuvos žemėse, stiprinti šio krašto ryšius su Lietuva. Asociacija padeda sudaryti geriausias sąlygas lietuvių kalbos mokymuisi, Lietuvos istorijos ir kultūros pažinimui, atstovauja Lietuvai Kaliningrado srities kultūrinuose, švietėjiškuose renginiuose.

Parengta pagal
ŠMM Komunikacijos skyriaus inf.

mokinių. Pvz., Espo mieste – mažiausiai šeši vaikai, Helsinkyje – keturi“, – pasakoja Regina.

Espo mieste gimtųjų kalbų pamokos organizuojamos 39 kalbomis, dirba 62 įvairių šalių mokytojai. Regina Lietuvoje dirbo logopede, ištėkėjo už suomio, po 8 metų gyvenimo Vilniuje išvažiavo į Suomiją. Helsinkyje baigė keturmetę tapybos mokyklą, pramoko kalbą. Norėdama patekti į lietuvių kalbos mokytojos vietą Espo mieste, atlaikė rimtą konkursą, bet jai padėjo pedagogės patirtis ir kalbos mokėjimas. „Pradžią buvo labai sunki, skyrėsi kompiuterinės technologijos, elgesio taisyklės, pavyzdžiui, negali paliesti vaiko, jeigu jis nenori. Reikėjo įsisavinti labai daug informacijos, perprasti visą tą biurokratiją, kuri ten yra tobula! Suomijoje viskas yra labai apgalvota, numatyta toli į ateitį“, – apie darbo pradžią mokykloje pasakoja Regina.

Kaip mokoma lietuvių kalbos? Iš pradžių paskiriama mokiniams patogi mokykla. Su direktoriumi pasirašoma sutartis, nurodomas konkretus kabinetas, laikas ir pan. Paskiriamas mokytojas, su kuriuo galima aptarti reikalus, suteikiamos visos kompiuterinės priemonės, elektroninis dienynas, priėjimas prie duomenų, numatoma net vieta spintelėje, kur galima pasidėti priemones, – viskas atskirai paruošiama tik lietuviškai klasei. Be to, mokytojai turi savo kuratorius komunoje, jiems vyksta pedagogikos, psichologijos kursai. Tėvai taip pat pasirašo sutartį, jog namie su vaikais kalbės lietuviškai. Jiems būti per pamokas neleidžiama, tačiau rengiami mokymai, kaip išlaikyti kalbą: per savaitę būtina bent pusantros valandos reikia skaityti su vaikais knygas gimtąja kalba, žiūrėti filmus ir pan. Lietuvių kalbos pamokos Suomijoje suvokiamos kaip gimtosios kalbos stiprinimas, negalima mokyti vaikų, kuriems lietuvių kalba nebėra gimtoji. „Visų pirma, sukuriu atmosferą, kad jie gerai jaustųsi ir norėtų vėl ateiti, o gramatikos išmoks vėliau. Tad vaikams nuolat kartuju: jūs esate patys nuostabiausi. Regina, sako jie man, jeigu mes kurią dieną nepasirodytume, tu turbūt verktum...“, – šypsosi mokytoja.

Mokiniai lietuviškose klasėse vertinami rimtai: ko išmoko per pamokas, kaip paruošė namų darbus, kaip sugeba susikoncentruoti, kokia motyvacija, gimtosios kalbos pajautimas ir pan. Nuo 5 klasės rašomi pažymiai. Viskas turi būti pateikta suomių kalba. Bet Regina dar įvertina ir lietuviškai – paskutinę mokslo metų dieną įteikia diplomą ar padėką.

Nuo rudens Espo mieste yra net 3 lietuviškos klasės (kiekvienoje apie 12 skirtingo amžiaus vaikų). Beje, apie galimybę į ją užsiregistruoti praneša klasės mokytojas, žinantis, kad jo klasėje mokosi lietuvių tautybės vaikų. Daug informacijos, skirtos emigrantams, yra ir internete.

Vaikai į mokytoją kreipiasi tik vardu. Regina prisipažįsta: „Iš pradžių buvo keista, bet dabar pripratau. Ir čia iš vaikų jaučiu didesnę pagarbą, negu kad Lietuvoje kreipdavosi „jūs“. Suomijoje didžiuojuosi galėdama pasakyti, kad esu mokytoja. Įstoti į pedagogines studijas čia labai sunku, dideli konkursai. Apie 20–25 proc. vyrų yra mokytojai. Pvz., Helsinkio Europos mokykloje, kurioje taip pat dirbu, vienoje pradinukų klasėje trys mokytojai yra vyrai.“

Panašiai kaip Suomijoje gimtųjų kalbų mokymas organizuojamas ir Švedijoje. **Rugilė Kapiliorienė** yra ir viena iš 30 įvairių tautybių gimtųjų kalbų mokytojų, ir Stokholmo lietuviškos sekmadieninės „Saulės“ mokyklos vadovė. Vilniaus universitete ji baigusi lietuvių filologijos studijas ir paraleliai – teisę Mykolo Romerio universitete. Filologės diplomas taip ir būtų gulėjęs stalčiuje, nes niekada ji negalvojo, kad dirbs mokytoja. Tačiau, nuvažiavusi į Švediją, Rugilė, tarptautinės teisės magistrė be patirties, teisininkės darbo iš karto nerado, bet užtat praverė filologijos žinios.

„Švedijos valstybei esame dėkingi ir už tą valandą per savaitę. Vadovauju antros metus, o mokykla kitą pavasarį švęs 20-metį. Dabar čia veikia 6 klasės, iš viso yra apie 50 vaikų, dirba 6 mokytojai. Tik antri metai kai turime pačių mažiausiųjų (2–4 metų) vaikų klasę, kuri atsirado iš poreikio. Tėvai atsivesdavo savo mažiuskus ir būdavo priversti kažkur laukti. Turime puikią profesionalią mokytoją Ievą Čejauskienę. Kartais tai vieni, tai kiti kalba, kad mažiems vaikams užimti reikia priemonių, kilimų... Mums nereikia net specialių patalpų. Atvažiuoja mokytoja Ieva su lagaminu ir paprasčiausioje klasėje, išstumdžius kėdes, iš to lagamino gimsta neįtikėtinos pamokos ir pasakos“, – džiaugiasi Rugilė.

Seminaro pabaigoje, išsidalinus pažymėjimus, nusifotografavus, išsisakius, kas ant širdies dėl lituanistinių mokyklų buvo užgulę, džiugų pabaigos bruzdesį pertraukia Alvija iš Jungtinės Karalystės – gana ryžtingai pasisiūlo padėklamuoti keturiolikmetės mokinės eilėraščių. Išgirstame dailiai surimuotus ketureilius apie panyrančius į debesis lėktuvo sparnus, tirpstantį Lietuvos peizažą ir staiga visas tas glūdėjęs ilgesys, prisirišimas prie savo gandrų, nusivindančio mėlio, vasaros pavakarės, palengva grimziančios į švylių spalvos rūką, visa ta nostalgija, iškelta iš prisiminimų, tvyksteli ir bent dalies moteriškos auditorijos akyse susitvenkia nepatogios ašaros. Lietuviai, pasaulio piliečiai, ogi viskas dar yra gerai su mumis.

Alma VIJEIKYTĖ

Stažuotės Izraelyje aspektai

Praėjusių liepą Lietuvos mokytojams ir kitiems švietimo darbuotojams buvo organizuotas seminaras-stažuotė studijų apie Holokaustą mokykloje Yad Vashem Jeruzalėje (Izraelis). Tarptautinis vasaros seminaras „Mokymas apie Holokaustą“ jau organizuojamas daugiau nei dešimt metų ir į jį kviečiami mokytojai, mokyklų administracijų atstovai, švietimo ir kiti darbuotojai. Visi, kurie organizuoja projektinę veiklą Lietuvos žydų istorijos ir holokausto temomis bei aktyviai dalyvauja Tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti įgyvendinamoje „Švietimo apie totalitarinių režimų nusikaltimus, nusikaltimų žmoniškumui prevenciją ir tolerancijos ugdymo programoje“. Lietuvoje veikianti minėtoji Tarptautinė komisija yra sudariusi bendradarbiavimo sutartį su Yad Vashem mokykla. Šie susitarimai padeda seminarų dalyviams susipažinti su žydų tautos istorija, kultūra, tradicijomis, holokausto istorija Europoje ir Lietuvoje, pagilinti jau įgytas žinias bei sukaupti naujos informacijos, metodinės medžiagos.

Į seminarą vyko 26 delegacijos nariai iš visos Lietuvos. Čia mus pasitiko karščio banga (35–38 laipsniai šilumos), kuri nenuslūgo visos stažuotės metu. Tačiau tai nesutrukdė vykdyti numatytos programos, o visur veikiančios oro kondicionieriai padėjo jaustis patogiai.

Yad Vashem mokymo centras jau skaičiuoja septintą dešimtį (buvo įkurtas 1953 m. Kneseto nutarimu ant Atminimo kalno, 84 metrai virš jūros lygio, šalia Jeruzalės miško). Jame nuolat vyksta užsiėmimai, ekskursijos, seminarai, kuriuose dalyvauja asmenys iš Izraelio ir daugelio kitų pasaulio valstybių.

Stažuotėje dalyvavę atstovai iš Lietuvos buvo atrinkti po seminaro Vilniuje, kuriame jie (taip pat ir šių eilučių autorius) pristatė konkrečias žydų tautos istorijos aspektų atskirose Lietuvos vietovėse tyrinėjimų ir propagavimo veiklas. Seminaras Jeruzalėje vyko rusų kalba (tik atskiros paskaitos buvo organizuotos anglų kalba

Bendruomenių slėnis

su sinchroniniu vertimu į rusų). Tai nieko nestebino, nes šiame Holokausto mokymo centre dirba daug išėivių iš buvusios Sovietų Sąjungos. Lektoriai iš universitetų, muziejų, archyvų, mokyklų ir įvairių centrų taip pat paskaitas skaitė rusų kalba. Ekskursijų metu mus lydėjo gidė Roza Zlatopolskaja, nemažą savo gyvenimo dalį praleidusi Kryme. Jos išsamūs pasakojimai apie Izraelio valstybės istoriją atkūrė tūkstantmečių senumo vaizdinius, nukėlė mus į tą laikmetį, kai žydai kūrė savo valstybę, kovojo už jos išlikimą.

Seminaro metu sutikome daug įdomių lektorių, kurie supažindino su Izraelio istorija, religija, tradicijomis, pristatė naujausius holokausto temų tyrinėjimus ir kt. Iš viso buvo organizuota daugiau kaip 30 paskaitų, diskusijų, ekskursijų. Užsiėmimai vyko kasdien nuo ryto iki

Varšuvos geto aikštė

18–19 valandos vakaro. Kadangi liepą Izraelyje saulė leidžiasi apie 19.30 val., galima sakyti, į viešbutį grįždavome jau temstant. Paskaitas galėjome nuolat pajvairinti ekskursijomis. Stažuotėje išsamiai susipažinome su Jeruzalės miesto istorija, aplankėme vietas, susijusias su krikščionybės atsiradimu ir plėtojimu, – Kristaus kapo bažnyčia, Alyvų kalną ir kt. Nepaprastą įspūdį paliko Jeruzalės senamiestis su išlikusia senovine mūrine miesto siena, siauromis gatvelėmis, namais su skirtingų kultūrų architektūros elementais, garsiąja Raudų siena, besiribojančia su Palestinos arabų teritorija.

Aplankytas Bendruomenių slėnis, kuriame labirinto forma išdėstytuose granito luituose iškalti miestų, miestelių, kaimų pavadinimai. Tų vietovių, kuriose Antrojo pasaulinio karo metais buvo naikinami žydų tautos atstovai. Čia galima surasti vietoves nuo Prancūzijos, Nyderlandų iki Ukrainos, Rusijos. Aišku, iškalti ir Lietuvos vietovių, susijusių su holokaustu mūsų valstybės teritorijoje, pavadinimai. Izraelio muziejus sužavėjo sukauptais pasaulinio garso dailininkų šedevrais, milžinišku senovės Jeruzalės miesto maketu bei šiuolaikinio meno kūriniais.

Nepakartojamą įspūdį paliko Yad Vashem muziejaus ekspozitai. Čia surinkta labai daug medžiagos apie nacių nusikaltimus prieš žydų tautą Antrojo pasaulinio karo metais daugumoje hitlerinės Vokietijos okupuotų šalių. Šiurpą keliantys vaizdai nuotraukose, dokumentuose, filmuotoje medžiagoje, žmonių asmeniniai daiktai – tai nebylūs įvykdytų nusikaltimų žmonijai liudininkai.

Mokymo centro teritorijoje yra įrengta

ir daugiau lankytinų vietų: Varšuvos geto aikštė, sinagoga, Atminimo salė, partizanų žeminė, Vaikų memorialas, šiuolaikinio meno muziejaus ekspozicija, įspūdingas Teodoro Herclio muziejus, kapinės, kuriose palaidoti žymūs Izraelio tautos atstovai, Pasaulio tautų teisuolių alėja, archyvas, kuriame sukaupta labai daug medžiagos apie žydų tautos istoriją. Archyvo fondais nuolat naudojami mokymo centre besilankantys mokslininkai iš daugelio pasaulio šalių. Mūsų grupei taip pat buvo sudaryta galimybė apsilankyti archyve ir susipažinti su jo darbo sistema, dokumentų išdavimo istorijos tyrinėtojams tvarka, sukauptų dokumentų apsauga.

Kiekvieną savaitę žydai švenčia Šabą, kuris prasideda penktadienio vakare ir tęsiasi iki šeštadienio vakaro. Šiomis dienomis jie nedirba. Taigi ir paskaitos mums nebuvo organizuojamos – leidomės į kelionę po Izraelio valstybę. Aplankėme Masado tvirtovę, kurios griuvėsiai mena izraelitų kovas su Romos imperijos legionais, pabuvojome prie Negyvosios jūros, ilsėjomės prie Galilėjo jūros, Jordano upės ištakose, aplankytas Biblijoje minimas gimtasis Marijos Magdaličės Magdalos miestelis, Golano aukštumos, kosmetikos gamybos įmonė „Ahava“. Važiuodami pasieniu, galėjome stebėti Izraelio kaimyninės valstybės Jordanijos teritoriją, jos pasienio infrastruktūrą, žemės ūkio ir pramonės statinius.

Grupės kuratorė, Yad Vashem mokymo centro darbuotoja Noa Sigal nuolat buvo su grupe, vadovavo keletui ekskursijų, pristatė ir supažindino su centro veikla. Stažuotės metu paskaitas skaitė lektorai:

Frederikas Dračinskis, Vladimiras Levinas, Maša Pollak-Rozenberg, Arkadijus Zelceris ir kiti. Jų dėka mes nemažai išmokome, susipažinome su istorijos tyrinėjimais, naujausia dar nepublikuota medžiaga. Net ir patys kūrėme pamokų planus, kėlėme tikslus, atrinkinėjome tinkamas pamokoms vaizdines priemones ir kt. Per vieną užsiėmimą turėjome įsijausti į atskirų žydų literatūrinių kūrinų personažų vaidmenį ir skirtingų laikmečių realijas. Nacionalinių žydų šokių vakaro metu teko pasimokyti jų liaudies šokių, o per Šabo šventę dar ir žydų giesmes traukėme kartu, vaišinėmės jų nacionaliniais patiekalais.

Paskutinę stažuotės dieną, prieš išvykstant į Tel Avivą skrydžiui į Lietuvą, Yad Vashem centre įvyko susitikimas su Lietuvos Respublikos ambasados Izraelyje darbuotojais, kurie pristatė pasiuntinybės veiklą. Susitikimą organizavo ir visus grupės reikalus stažuotėje tvarkė Tarptautinės komisijos švietimo programos koordinatore ir nenuilstančioji grupės vadovė Ingrida Vilkienė.

Stažuotėje patirtus įspūdžius, įgytą patirtį panaudosime ugdymo procese, toliau plėsimė akiratį rinkdami medžiagą apie žydų gyvenimą atskirose Lietuvos vietovėse. Izraelyje sutikti žmonės pakerėjo savo paprastumu, geranoriškumu, nuoširdumu, darbštumu, pasiekimais ir nepaprastu siekiu kruopščiai ir iki smulkmenų atkurti kiekvieną žydų tautos istorijos puslapį. To tikrai galėtume iš jų pasimokyti.

Virginijus JOKŠAS
Skuodo Bartuvos prog-jos direktorius,
stažuotės Izraelyje dalyvis

Holokausto dienos minėjimas

Lietuvos žydų genocido aukų atminimo dieną Šiaulių r. Meškuičių gimnazijos mokiniai ir tikybos bei istorijos mokytojos prisijungė prie Tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti organizuojamos akcijos: prisiminti holokausto tragediją bei gimtojoje vietovėje gyvenusius žydų tautybės žmonių vardus. Per tikybos pamokas gimnazistai susipažino su judaizmo tikėjimo simboliais, žydų tautos papročiais. Vieną iš judaizmo simbolių – Menorą – nupiešė I gimnazijos klasės mokinė Aušrinė Antulytė ir perdavė gimnazijos muziejui. Istorijos pamokose mokiniai prisiminė tragiškus holokausto padarinius Europoje ir Lietuvoje.

Rugsėjo 23 d. gimnazijos muziejuje, prisimindami Meškuičiuose gyvenusius žydų tautybės žmones, mokiniai iš akmenukų sudėliojo žodį „Prisimink“. Holokausto tragedija ir laikas ištrynė Meškuičių žydų vardus iš atminties, bet ši akcija priminė apie siaubingus genocido padarinius, kurie daugiau niekada neturėtų pasikartoti.

Danutė NAVICKIENĖ
Tikybos mokytoja
Rosita SERPAUSKIENĖ
Istorijos mokytoja

ŠVIETIMO NAUJIENOS

INFORMACINIS LEIDINYS

Į pagalbą mokytojui

Informacinės technologijos (IT), išmanieji produktai nesulaikomai veržiasi į šiandienos gyvenimą ir tampa neatskiriama mūsų būties dalimi. Mokyklos bendruomenės pagrindą sudaro jaunimas, ko gero, imliausias naujovėms. Mokinių sumanumas ir netradicinis mąstymas greitai įveikia tas kliūtis, kurios vyresnio amžiaus žmonėms, taigi ir kai kuriems mokytojams, nėra „lengvas grobis“.

GARO MAŠINA IR 3D SPAUSDINTUVAS

Algirdas Ragauskas, Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centro (ŠAC) Mokymosi išteklių skyriaus metodininkas, mokytojams parengė filmuotos informacinės medžiagos. „Daug girdime apie naujausias IT, – filmų pristatymo metu teigė metodininkas, – o glaustos medžiagos, kurioje būtų aiškiai parodyta ir paaiškinta, „kas yra kas“, stinga.“ ŠAC Mokymosi išteklių skyriaus specialistas parodė tris informatyvius filmukus – „3D spausdintuvai“, „Projekcijos“ ir „Robotika“. Vaizdus lydėjo rami, maloni muzika.

Kokias paslaptis mokytojui atskleidžia A. Ragausko filmukai?

Parengtą medžiagą dalykiškai ir įtaigiai skaitė **Giedrė Daugirdienė**, ŠAC Projektų administravimo skyriaus vyresnioji specialistė. „Švietimo naujienos“ sekė skaitovės „pėdomis“, stebėjo rodomus vaizdus ekrane ir pateikia pluoštelį informacijos iš filmukų pristatymo renginio.

IT parodose galima išvysti trimačius spausdintuvus (sutrumpintai – 3D spausdintuvai). 3D spausdinimo technologija atsirado XX a. pabaigoje. Praėjus daugiau kaip dviem dešimtmečiams tokie spausdintuvai pradėti plačiai naudoti komerciniams tikslams. Tikėtina, kad dar po dešimtmečio jie taps įprasta namų ūkio priemone. Šie spausdin-

tuvai iš skaitmeninio modelio išspausdina vientisus, bet kokių formų objektus. Spausdinimui naudojama įvairi medžiaga – nuo šokolado iki metalo. Juo galima spausdinti ne tik pastatų maketus, dinosaurų kaukoles, bet ir sudėtingas krumpliaračių sistemas – be jokių jungiamųjų dalių. Todėl išspausdintos konstrukcijos yra tvirtos ir lengvos. 3D spausdinimo technologija, pasak mokslininkų, tolygi garo mašinos ar tranzistoriaus išradimui.

„Išsiaiškinkime visą spausdinimo procesą“, – siūlo Giedrė. (Spausdinimo esmę ir smulkmenas sužinosite peržiūrėję filmuką – red. past.)

PASAULIS PRISIMINĖ LIETUVIŲ KALBA

Šiuolaikiniame pasaulyje vaizdinės projekcijos plačiai naudojamos siekiant perteikti įvairiausių informaciją. Dabar populiarėja projektoriai, kurių šviesos šaltinio garantinis veikimo laikas viršija 10 tūkst. valandų. Įdomu tai, kad projektorių gamintojai pagaliau prisiminė, jog pasaulyje egzistuoja ir lietuvių kalba – integravo ją į projektorius. Kaip ir kur juos panaudoti, priklauso nuo mokytojo kūrybingumo. Šiuo metu populiarėja šviečiantys ekranai. Juose galima rodyti integruotas mokomąsias programas, išmaniuosius įrenginius...

Robotika – tai mokslas apie robotus arba automatizuotas mašinas.

Androidas – tai į žmogų panašus robotas. Bendravimas su juo žmonėms suteikia pasitikėjimo, laisvumo ir, suprantama, skatina smalsumą. *Nao* robotas padeda mokyti vaikus, turinčius autizmo spektro sutrikimą. Autistus žmonių veidas ir veido išraiškos blaško, gąsdina, jie pradeda visko vengti. Mielo veido robotukas sukuria teigiamą emocinį ryšį. *Nao* robotas moko pasisveikinti, pamojuoti, reaguoti į žmogaus emocijas, apsikabinti...

MODERNU IR PAPRASTA KAIP LEGO

Keletas klausimų autoriui.

Ar Jūsų filmuotus siužetus galima vadinti mokomaisiais vaizdo filmais?

Pirmiausia juos vadinčiau pažintiniais. Jie supažindina su naujausiomis ir moderniausiomis pastaruosiu metu sukurtomis priemonėmis. Ar mokytojai? Iš dalies – taip: pranešama apie egzistuojančią reiškinį, kurį mokytojui išmanyti yra būtina. Ne vien informuoja, bet ir aiškina, kaip tos modernios priemonės veikia, kokia jų nauda mokyklai.

Trumpai papasakokite, kaip kuriate vaizdo filmukus? Ar didelė Jūsų kūrybinė grupė?

Lankausi parodose, domiuosi naujovėmis. Sukaupęs tam tikrą kiekį medžiagos, mažus vaizdelius jungiu į vieną bendrą siužetą pagal tematiką. Kūrybinė grupė iš tikrųjų turėtų būti didelė: scenaristas, operatorius, garso režisierius, montuotojas ir t. t. Tačiau visas šias veiklas atlieku vienas.

Kokių pažintinių filmukų mokytojai gali tikėtis šiais mokslo metais?

Šiuo metu darželių auklėtojoms, pradinių klasių mokytojams baigiu montuoti vaizdus apie staklytes, skirtas mažiausiems. Jų pagrindas telpa ant A4 formato popieriaus lapo, yra saugios, surenkamos *lego* principu. Jos ir pjauna, ir gręžia, ir šlifuoja, ir tekina, tačiau dirbant šiomis priemonėmis beveik neįmanoma susižaloti. Tai – nuostabus pasiekimas.

Ačiū už pokalbį.

Juozas ŽINELIS

Filmukus rasite šiuo adresu – www.sac.smm.lt.

Redakcijos adresas:

ŠMM Švietimo aprūpinimo centras,
Geležinio Vilko g.12, 03163 Vilnius.
Įm. k. 190995938, a. s. LT057044060001441913
AB SEB bankas, b. k. 70440.
El. p. – infoleid@sac.smm.lt.
Spausdino AB spaustuvė „Titnagas“. Tiražas – 3100 egz.

www.sac.smm.lt

www.facebook.com/pages/Švietimo-naujienos/360526820653464

Vyr. redaktorė Zina RIMGAILIENĖ (tel. 264 9455, el. p. – zina.rimgailiene@sac.smm.lt);
korespondentė Inga KUČINSKIENĖ, vyresn. specialistas Justinas ŠORYS (tel. 264 9467);
kalbos redaktorė Inesa ČIŽIŪNAITĖ (tel. 264 9468);
maketuotoja Eglė LESNIAUSKIENĖ (tel. 264 9469).